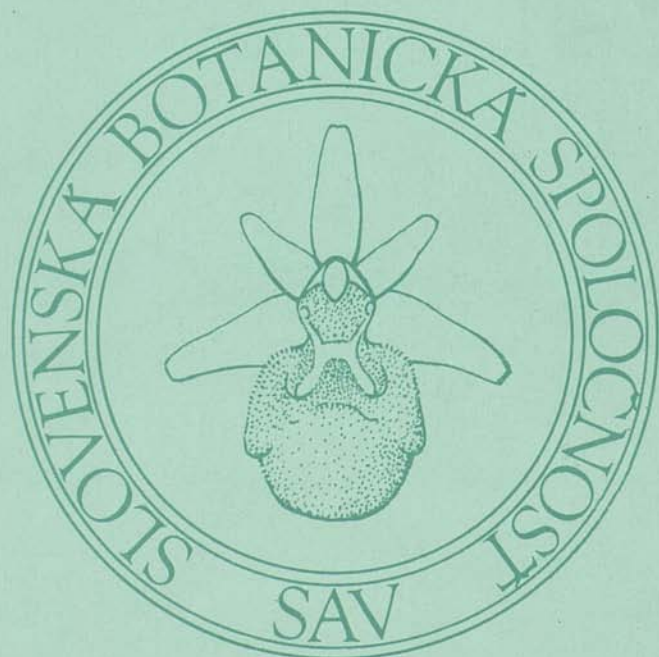

789

PB 8162

BULLETIN

SLOVENSKEJ BOTANICKEJ SPOLOČNOSTI
pri Slovenskej akadémii vied

BULLETIN

Slovenskej botanickej spoločnosti
pri Slovenskej akadémii vied

REVÍZIA 2014

Bratislava 1989

PB 8162

74p 593/97

30. —

Obsah

Dražil T.: Pakost český (<i>Geranium bohemicum</i> Torner in L.) v doline Vápenica pri Svite	5
Dúbravcová Z., Petřík A.: Nové lokality kriticky ohrozených druhov v Západných Tatrách	7
Eliáš P.: O výskyte dvoch rastlinných spoločenstiev na hrade Devín (západné Slovensko)	10
Manica M.: Tis (<i>Taxus baccata</i> L.) v Bystričianskej doline v pohorí Vtáčnik	14
Svobodová Z.: Nové nálezy cievnatých rastlín na Slovensku II	16
Tkáč J.: Niekoľko floristických poznámok z lužného lesa Oľchov na východnom Slovensku	24
Valachovič M.: Ku klasifikácii vápencových sutín Západných Karpát	31
Vlčko J., Manica M.: Vstavačovité rastliny v južnom predhorí Kremnických vrchov	39
Recenzie a nové knihy	44
Zo života spoločnosti	46
Goliašová K.: Činnosť Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV v r. 1988	46
Repčák M.: Seminár k 170. výročiu narodenia Fridricha Hazslinského	50
Manica M.: Tretí cyklus floristického kurzu pre žiakov gymnázií Stredoslovenského kraja	51
Hrabovec I.: Seminár k výročiu Gustáva Reussa	52
Schwarzová T.: Sympóziu Synantropná flóra a vegetácia V	54
Baranec T.: X. kongres dendrológov socialistických krajín Súčasný stav výskumu prirodzenej dendroflóry z aspektu ochrany jeho genofondu, Sofia, 3.-8.10.1988	56
Personálie	59
Maglocký Š.: Boli ste pri tom	59
Peniašteková M.: Životné jubileum RNDr. Edity Urvichiarovej	60
Masarovičová E.: RNDr. Štefan Eged, CSc. päťdesiatnikom	62
Zaliberová M.: Životné jubileum RNDr. Alberta Ščepku	63
Dúbravcová Z.: Životné jubileum doc. RNDr. Daniela Miadoka, CSc.	64

Janitor A.: Doc. Ing. Antonín Příhoda sedemdesiatnikom	65
Kamenická A.: Životné jubileum RNDr. Ing. Miloslava Rypáka, CSc.	66
Vizárová G.: Životné jubileum PhDr. RNDr. Alžbety Haspelovej-Horvato- tovičovej, CSc.	67
Manica M.: Životné jubileum Ing. Miliny Kočiovej, CSc.	69
Ořaheřová H.: K Štěpánovej päťdesiatke	70
Peciar V.: Spomienka na RNDr. Martina Červenku	71
Schwarzová T.: Nedožitá deväťdesiatiny prof. J. M. Novackého	72
Informácie	74
Hrabovec I.: Galéria búst popredných botanikov na Slovensku	74
Eliáš P.: Populačná biológia rastlín - nová pracovná skupina Slo- venskej botanickej spoločnosti	78
Lenochová M.: Vyučovanie biológie na gymnáziu	79

**Pakost český (*Geranium bohemicum* Torner in L.) v doline
Vápenica pri Svite**

**Tschechischer Storchschnabel (*Geranium bohemicum* Torner in
L.) im Tal Vápenica bei Svit**

Tomáš D r a ž i l

Gymnázium kapitána Jána Nálepku, Topoľova 1/6,
052 01 Spišská Nová Ves

Dňa 4.8.1986 našiel som pri botanickom prieskume lesov Baby pri Svite veľmi vzácny druh pakost český (*Geranium bohemicum* Torner in L.). Lokalita sa nachádza na JJV svahu zbiehajúceho chrbta skupiny Baby, v časti zvanej Palesok, nad dolinou Vápenica. Leží vo výške 900-920 m n.m. v strednej časti lesného dielca 345 a. Geologický podklad tvoria stredno-vrchno triasové dolomity s vložkami ílovcov (miestami vystupujúce až na povrch), pôdny typ je terra fusca. Podľa geobotanickej mapy ČSSR (MICHALKO a kol., 1986) boli tu pôvodne rozšírené jedľové a jedľovo-smrekové lesy, ktoré si miestami až dodnes zachovali prirodzený charakter.

V minulom storočí bol tento druh nájdený v skupine Baby evanj. farárom Bartalom z Batizoviec (BARTAL, 1903) a na blízkom vrchu "Kienberg" pri Lučivnej (SCHERFEL, 1880).

Pakost český je známy zo Spiša tiež z Kláštorka (SUZA, 1930), z Dreveníka (PULCHART, SOUČEK et ZÁBRODSKÝ herb. 1934) a z pohoria Galmus - S svah Poráčskeho jarku (STEINITZ - ústna informácia).

Podľa zoznamu ohrozených taxónov vyšších rastlín flóry Slovenska (MAGLOCKÝ, 1983) sa jedná o nezvestný taxón slovenskej flóry.

PODPĚRA (1927) pakost český radí k druhom "antrakofilným" t.j. s veľkou pravidelnosťou sa vyskytujúcich na čerstvých

spáleniskách v ihličnatých lesoch, zvlášť smrekových a jedlových, menej borovicových a smrekovcových.

V našom prípade ide o jedlinu s vtrúseným smrekom. Porast je do značnej miery presvetlený, zakmenenie je nízke - 4. V r. 1986 bola už časť porastu vyťažená, čím sa vytvorila asi 20 m široká holina. Pne, ktoré ostali po rube, sa hneď spálili, tak vznikli vhodné podmienky pre existenciu pakosta českého. Jeden kvitnúci exemplár sa objavil práve na mieste takého charakteru. Ďalšie dva exempláre som našiel na mieste, pre tento druh dosť netypickom, na obnaženej pôde. Lokality sa nachádzajú na rozhraní lesa a holiny. Spolu s pakostom českým tu v najbližšom okolí rástli tieto druhy: *Calamagrostis arundinacea* (dominuje), *C. varia* (len vtrúsený), *Poa stiriaca*, *Luzula luzuloides*, *Melica nutans*, *Carex digitata*, *Cruciata glabra*, *Clinopodium vulgare*, *Cimicifuga europaea*, *Pimpinella major*, *Pyrethrum clusii*, *Achillea millefolium*, *Epipactis helleborine*, *Origanum vulgare*, *Fragaria vesca*, *Melampyrum sylvaticum*, *Cirsium erisithales*, *Campanula rapunculoides*, *C. persicifolia*, *Galium schultesii*, *Mercurialis perennis*, *Aegopodium podagraria*, *Senecio fuchsii*, *Rubus idaeus*, *R. saxatilis*, *Digitalis grandiflora*, *Mycelis muralis*, *Cardaminopsis arenosa*, *Tithymalus cyparissias*, *T. amygdaloides*, *Daphne mezereum*, *Maianthemum bifolium*, *Hieracium murorum*, *Sorbus aucuparia*, *Valeriana tripteris*, *Vaccinium myrtillus*, *Pulmonaria officinalis*, *Lonicera xylosteum*, *Solidago virgaurea*, *Convallaria majalis*. Vedľa na holine sa objavujú aj niektoré druhy, ktoré tu prenikli po odlesnení: *Cynoglossum officinale*, *Verbascum lychnitis*, *Cirsium vulgare*, *Vicia tenuifolia*, *Bupleurum falcatum*, *Cerintho minor*, *Poa nemoralis*, *Tussilago farfara*, *Urtica dioica*.

Koncom júla 1987 som opäť navštívil lokalitu tohto vzácného rastlinného druhu. Pakost český však už nemal vytvorené také podmienky ako v minulom roku, takže sa mi ho nepodarilo znova potvrdiť.

Literatúra:

- BARTAL, K., 1903: Adatok a Baba-hegyecsoport és környéke növényzetének ismeretéhez. Beiträge zur Kenntnis der Vegetation der Baba-Gebirges und seiner Umgebung. Ref. Magy. Bot. Lap. Budapest, 2, 260 pp.
- ČERVENKA, M. a kol., 1986: Slovenské botanické názvoslovie. Príroda, Bratislava, 517 pp.
- FUTÁK, J. a kol., 1982: Flóra Slovenska III. Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, 608 pp.
- MAGLOCKÝ, Š., 1983: Zoznam vyhynutých, endemických a ohrozených taxónov vyšších rastlín flóry Slovenska. Biológia, Bratislava, 38, p. 825-852.
- MICHALKO, J. a kol., 1986: Geobotanická mapa ČSSR, Slovenská socialistická republika. Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, 162 pp.
- PODPĚRA, J., 1927: Pakost český (*Geranium bohemicum* L.) jako rostlina antrakofilní. Příroda, 20, Príl. Bot. No. 10, p. 133, 134.
- SUZA, J., 1930: Trojice vzácných rostlin ze Slovenska. Příroda, 23, 319 pp.

Bulletin SBS, Bratislava,
11: 7-10, 1989

Nové lokality kriticky ohrozených druhov v Západných Tatrách
Neue Lokalitäten der kritisch gefährdeten Arten in der Westlichen Tatra

Zuzana D ú b r a v c o v á , Anton P e t r í k
 Botanická záhrada UK, Mlynská dolina B 2,
 842 15 Bratislava

Hoci rastlinstvo Červených vrchov v Západných Tatrách upútalo pozornosť botanikov už v šesťdesiatych rokoch a floristicko-fytcenologický výskum v tomto území s menšími prestávkami bol robený v rokoch 1958-1971 (ŠMARDA, UNAR, UNAROVÁ, 1966; 1976; 1984; 1985), predsa ešte možno v tomto tak členitom a geologicky pestrom území nájsť nové druhy. V príspevku predstavujeme nové lokality troch taxónov, ktoré patria medzi kriticky ohrozené pre Slovensko (MAGLOCKÝ, 1983).

Saxifraga cernua L., druh doteraz známy z územia Slovenska len z dvoch lokalít v Belianskych Tatrách (JASIČOVÁ, 1985: 260), je arkticko-alpínskym taxónom, ktorý uprednostňuje chladné a vlhké biotopy, s dlhotrvajúcou snehovou pokrývkou. Rastie na minerálne bohatých pôdach a je významným druhom asociácie *Saxifragetum perdurantis* Pawlowski, Stecki 1927. Na území Červených vrchov rastie na upevnenej, drobnoskeletnatej sutine v jednom zo žlabov Rozpadnutého grúňa (výška ca 1790 m n.m., exp. SV) a pod skalnou stenou Kresanice (výška ca 1850 m n.m., exp. VSV) spolu s druhmi: *Arabis alpina*, *Cardaminopsis arenosa*, *Cerastium strictum* subsp. *tatrae*, *Cystopteris regia*, *Doronicum styriacum*, *Festuca picta*, *Homogyne alpina*, *Hutchinsia alpina* subsp. *alpina*, *Leontodon montanus* subsp. *pseudotaraxaci*, *Myosotis alpestris*, *Oxyria digyna*, *Poa alpina*, *Ranunculus alpestris*, *Rhodiola rosea*, *Saxifraga aizoides*, *S. androsacea*, *S. wahlenbergii*, *Sesleria tatrae*, *Soldanella carpatica*, *Taraxacum* sp., *Trisetum ciliare*, *Veronica pumila* a ďalšie.

Omalotheca hoppeana (Koch) Schultz-Bip. et F. W. Schultz, (syn. *Gnaphalium hoppeanum* Koch), taktiež arkticko-alpínsky druh, rastie na podobných stanovištiach ako predchádzajúci taxón a je tiež významným druhom asociácie *Saxifragetum perdurantis* (lokality: sutiny Rozpadnutého grúňa, sutina pod skalnou stenou Kresanice, snehové uležisko v závrtoch dna dolinky Svišťovka, vo výške 1820-1870 m n.m., exp. S, SV a VSV). Okrem toho sa vyskytuje v spoločenstvách so *Saxifraga aizoides*, ktoré osídľujú miesta snehových previsov (lokality: pod Tomanovským sedlom, pod hrebeňom Stvolý-Jemniak do doliny Svišťovka, vo výške 1750-2050 m n.m., exp. V, JV). Porastotvornými druhmi tohto spoločenstva okrem *Omalotheca hoppeana* a *Saxifraga aizoides* sú: *Alchemilla* sp., *Bellidiastrum michelii*, *Bistorta vivipara*, *Cerastium strictum* subsp. *tatrae*, *Galium bellatulum*, *Leontodon montanus* subsp. *pseudotaraxaci*, *Leucanthemum vulgare* subsp. *alpicola*, *Mutellina purpurea*, *Parnassia palustris*, *Plantago atrata* subsp. *carpatica*, *Poa alpina*, *Primula elatior* subsp. *tatrensis*, *Rhodiola rosea*, *Salix reticulata*, *Saxifraga*

wahlenbergii, *Sedum atratum* subsp. *atratum*, *Selaginella selaginoides*, *Sesleria tatrae*, *Soldanella carpatica*, *Taraxacum* sp., *Thymus alpestris*, *Veronica pumila*, *V. aphylla*, *Viola biflora* a ďalšie. Zmienku o výskyte druhu *Omalotheca hoppeana* v Západných Tatrách nájdeme v práci MÁJOVSKÝ, MURÍN a kol. (1987: 311).

Carex rupestris Bell. in All. patrí k arkticko-alpínskym elementom a glaciálnym reliktom našej flóry. Z územia Slovenska bol doteraz tento druh známy z Nízkych, Vysokých a Belianskych Tatier, Malej a Veľkej Fatry (literárne údaje o výskyte druhu sú uvedené v prácach BERNÁTOVÁ, PETRÍK, 1983 a BERNÁTOVÁ, UHLÍŘOVÁ, 1986). Je to druh, ktorý na rozdiel od oboch predchádzajúcich taxónov osídľuje spravidla skalné terasy, skalné reb-
rá, alebo len malé výstupky skál na prikrých stenách, miesta v bezprostrednej blízkosti a na vyfukovaných hranách horských hrebeňov a ich rázsochách a zriedkavo sutinové svahy. Geologickým substrátom sú najčastejšie vápence, zriedkavo mylonity. Ostrica skalná tvorí súčasť porastov, ktoré z fytoecologického hľadiska možno zaradiť do radu *Seslerietalia coeruleae* Br.-Bl. in Br.-Bl. et Jenny 1926. Na území Červených vrchov sa druh vyskytuje na severne orientovaných zrázoch v strednej časti Rozpadnutého grúňa, vo výške ca 1700 m n.m. Rastie na približne 1 m širokej ESE orientovanej skalnej terase spolu s druhmi: *Campanula cochleariifolia*, *Carex firma*, *Cimicifuga clusii*, *Crepis jacquinii*, *Dianthus hungaricus*, *Draba aizoides*, *Dryas octopetala*, *Euphrasia salisburgensis*, *Festuca versicolor*, *Galium bellatulum*, *Helianthemum grandiflorum*, *Primula auricula*, *Ranunculus alpestris*, *R. oreophilus*, *Saxifraga caesia*, *S. paniculata*, *Thymus alpestris*, *Trisetum alpestre*, *Viola alpina* a iné.

Nomenklatúra rastlinných druhov je podľa ČERVENKA a kol. (1986).

Literatúra:

- BERNÁTOVÁ, D., PETRÍK, A., 1983: Ďalšie lokality *Carex rupestris* All. na Slovensku. *Biológia*, Bratislava, 38, p. 491-494.
BERNÁTOVÁ, D., UHLÍŘOVÁ, J., 1986: Doplnok k rozšíreniu ostrice skalnej

- (*Carex rupestris* All.) vo Veľkej Fatre. *Biológia*, Bratislava, 41, p. 75-77.
- ČERVENKA, M. a kol., 1986: Slovenské botanické názvoslovie. Príroda, Bratislava, 517 pp.
- JASIČOVÁ, M., 1985: *Saxifraga* L. In L. Bertová (ed.), *Flóra Slovenska* IV/2. Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, p. 233-275.
- MAGLOCKÝ, Š., 1983: Zoznam vyhynutých, endemických a ohrozených taxónov vyšších rastlín flóry Slovenska. *Biológia*, Bratislava, 38, p. 825-852.
- MÁJOVSKÝ, J., MURÍN, A. a kol., 1987: Karyotaxonomický prehľad flóry Slovenska. Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, 436 pp.
- ŠMARDA, J., UNAR, J., UNAROVÁ, M., 1966: Kvetena Tomanovej doliny a Žľabu spod Diery v Západných Tatrách. Brno, 81 pp.
- UNAR, J., 1976: Dodatky ku "Kvetena Tomanovej doliny a Žľabu spod Diery v Západných Tatrách". Zborn. TANAP-u, Martin, 18, p. 133-141.
- UNAR, J., UNAROVÁ, M., ŠMARDA, J., 1984: Vegetační poměry Tomanovy doliny a Žlebu spod Diery v Západních Tatrách. Část 1. Fytcenologické tabulky. *Folia Fac. Sci. Natur. Univ. Purkyn. Brun.*, Brno, 25, 10, p. 5-101.
- UNAR, J., UNAROVÁ, M., ŠMARDA, J., 1985: Vegetační poměry Tomanovy doliny a Žlebu spod Diery v Západních Tatrách. *Folia Fac. Sci. Natur. Univ. Purkyn. Brun.*, Brno, 26, 14, p. 5-75.

Bulletin SBS, Bratislava,
11: 10-13, 1989

O výskyte dvoch rastlinných spoločenstiev na hrade Devín (západné Slovensko)

The occurrence of two plant communities in the Devín Castle (western Slovakia)

Pavol E l i á š

Ústav experimentálnej biológie a ekológie CBEV SAV,
Dúbravská 14, 814 34 Bratislava

Kvetena a vegetácii fyto geografického okresu Devínska Kobyla sa v posledných rokoch venovala mimoriadna pozornosť, avšak o synantropných spoločenstvách tohto územia neboli dopo-

siať (s jedinou výnimkou) publikované žiadne poznatky (FERÁKOVÁ, 1988). Pri výskume ruderalných spoločenstiev Bratislavy si územie všímal JAROLÍMEK (1985).

V príspevku sa krátko zmieňujem o výskyte dvoch spoločenstiev na hrade Devín, ktoré neboli z územia Bratislavy doposiaľ uvádzané (porovn. JAROLÍMEK, 1985; FERÁKOVÁ, 1988).

Asociácia *Asplenietum trichomano-rutae-murariae* R. Tx. 1937 patrí medzi najrozšírenejšie a najhojnejšie spoločenstvá vápencových skál v strednej Európe. Jeho výskyt na Slovensku znamená ELIÁŠ (1985), ale vyskytuje sa na múrikoch v oblasti malokarpatských vinohradov, v obciach a na zručaninách hradov takmer po celom Slovensku. Na hrade Devín som porasty tejto asociácie našiel v objekte Strážnica z 15. storočia, ktorý bol reštaurovaný resp. rekonštruovaný v roku 1975. Druhy *Asplenium ruta-muraria* a *A. trichomanes* tu porastali steny vo výške asi 1-2 m pod úrovňou povrchu pôdy, pričom sa striedali v dominancii i prezencii. Nasledujúce dva zápisy ilustrujú charakter porastov.

Zápis č. 1, Bratislava-Devín, hradný vrch, Strážnica z 15. storočia, tieneny múr v najvzdialenejšej miestnosti, asi 2 m pod povrchom pôdy, expozícia S, sklon 90° , plocha 3 m^2 , pokryvnosť 40 %, 26.9.1987. *Asplenium ruta-muraria* 3, *A. trichomanes* 2, *Achillea millefolium* +, *Conyza canadensis* r-, *Poa angustifolia* r, *Taraxacum officinale* r⁰.

Zápis č. 2, Bratislava-Devín, tamtiež, múr nad schodišťom, asi 1 m pod povrchom pôdy, expozícia S, sklon 90° , plocha $1,5 \text{ m}^2$, pokryvnosť E_1 : 30 %, E_0 : 25-30 %, 26.9.1987. E_1 : *Asplenium ruta-muraria* 3, *Pimpinella saxifraga* +, *Taraxacum officinale* +, *Achillea millefolium* r, *Artemisia vulgaris* r⁰, *Chelidonium majus* r⁰, *Cystopteris fragilis* r, *Falcaria vulgaris* r, *Urtica dioica* r⁰. E_0 : *Tortula muralis* 3.

Asociácia *Marrubio peregrini-Salvietum nemorosae* Eliáš 1981 bola opísaná z Podunajskej nížiny (ELIÁŠ, 1981). V porastoch sa ako dominanty uplatňujú *Marrubium peregrinum* a *Salvia nemorosa*, pričom jeden z druhov môže chýbať. Na hrade Devín som

zistil dva rôzne porasty, z ktorých prvý sa stotožňuje s asociáciou, kým druhý má mezofilnejší charakter a stojí bližšie k spoločenstvu s *Marrubium peregrinum* sensu Eliáš 1983. Nasledujúce dva zápisy zachytávajú spomenuté porasty.

Zápis č. 3, Bratislava-Devín, hradný vrch, svah cesty pri vstupnej bráne do areálu národnej kultúrnej pamiatky, expozícia JZ, sklon 40⁰, plocha 30 m², pokryvnosť 100 %, 26.9.1987. *Salvia nemorosa* 3, *Poa angustifolia* 2-3, *Cynodon dactylon* 1-2, *Medicago falcata* 1-2, *Achillea millefolium* 1, *Astragalus onobrychis* 1, *Berteroa incana* 1, *Galium verum* 1, *Agropyron repens* +-1, *Arrhenatherum elatius* +-1, *Coronilla varia* +-1, *Echium vulgare* +-1, *Euphorbia cyparissias* +-1, *Linaria genistifolia* +-1, *Artemisia vulgaris* +, *Centaurea stoebe* +, *Chenopodium strictum* +, *Falcaria vulgaris* +, *Plantago lanceolata* +, *Silene alba* +, *Anchusa officinalis* r-+, *Atriplex patula* r-+, *Carduus acanthoides* r-+, *Centaurea scabiosa* r-+, *Senecio jacobea* r-+, *Stachys recta* r-+, *Verbascum lychnitis* r-+, *Artemisia absinthium* r, *Campanula bononiensis* r, *Echinops sphaerocephalus* r, *Eryngium campestre* r, *Fallopia convolvulus* r, *Lactuca serriola* r, *Sisymbrium orientale* r, *Tragopogon orientalis* r.

Zápis č. 4, Bratislava-Devín, tamtiež, protiľahlý svah bližšie k bráne, expozícia V, sklon 30⁰, plocha 15 m², pokryvnosť 100 %, 26.9.1987. *Agropyron repens* 3, *Marrubium peregrinum* 3, *Berteroa incana* 1-2, *Achillea nobilis* 1, *Anchusa officinalis* 1, *Arrhenatherum elatius* 1, *Falcaria vulgaris* 1, *Fallopia convolvulus* 1, *Medicago falcata* 1, *Poa angustifolia* 1, *Artemisia vulgaris* +-1, *Echium vulgare* +-1, *Carduus acanthoides* +, *Clematis vitalba* +, *Chenopodium strictum* +, *Erysimum diffusum* +, *Galium verum* +, *Lactuca serriola* +, *Polygonum aviculare* +, *Silene alba* +, *Sisymbrium orientale* +, *Torilis japonica* +, *Ballota nigra* subsp. *nigra* r-+, *Dactylis glomerata* +, *Heracleum sphondylium* r-+, *Stenactis annua* r-+, *Taraxacum officinale* r-+, *Urtica dioica* r-+, *Crepis tectorum* r, *Cynoglossum officinale* r, *Chelidonium majus* r, *Sonchus oleraceus* r, *Viola hirta* r.

Predpokladám, že neprítomnosť *Marrubium peregrinum* v prvom poraste (zápis č. 3) je prechodný stav. Tento druh sa v poraste pravdepodobne vyskytoval skôr a možno predpokladať, že i v budúcnosti sa v ňom bude vyskytovať. Súčasná situácia môže byť antropicky podmienená.

Podobné typické i fragmentárne porasty asociácie *Marrubio peregrini-Salvietum nemorosae* uvádzajú RAABE et BRANDES (1988) zo susediaceho Rakúska pod menom *Salvio-Marrubietum peregrini* Mucina 1981. Toto meno je však neskôr publikované nomen inversum a preto ho považujem za bazionymum. Asociácia *Marrubio peregrini-Salvietum nemorosae* Eliáš 1981 i spoločenstvo *Marrubium peregrinum* sa vyskytujú aj v Maďarskú.

Literatúra:

- ELIÁŠ, P., 1981: A thermo-xerophilous anthropogenic community: *Marrubio peregrini-Salvietum nemorosae* Eliáš 1980. Feddes Repert. Berlin, 92, p. 563-568.
- ELIÁŠ, P., 1985: Asociácia *Asplenietum trichomano-rutae-murariae* v Smoleniciach (Malé Karpaty). Zpr. Čs. Bot. Společ., Praha, 20, p. 61-64.
- FERÁKOVÁ, V., 1988: Botanicko-ochranárske aspekty stále aktuálnej problematiky ŠPR Devínska Kobyla. Pamiatky a príroda Bratislavy, 9, p. 119-130.
- JAROLÍMEK, I., 1985: Syntaxonomický prehľad ruderálnych spoločenstiev Bratislavy. Biológia, Bratislava, 40, p. 489-496.
- RAABE, U., BRANDES, D., 1988: Flora und Vegetation der Dörfer im nordöstlichen Burgenland. Phytocenologia, 16, p. 225-258.

**Tis (*Taxus baccata* L.) v Bystričianskej doline v pohorí
Vtáčnik**

**Eibe (*Taxus baccata* L.) im Tal Bystričianska dolina im Ge-
birge Vtáčnik**

Miroslav M a n i c a

Katedra lesného prostredia VŠLD, Marxova 24,
960 53 Zvolen

Tis obyčajný - *Taxus baccata* L. - je tieňomilnou a pomaly rastúcou drevinou. V minulosti bol trvalou súčasťou starších hustých, nepresvetlených bukových a jedľobukových lesov skoro vo všetkých našich vyšších pohoriach. Celý rad názvov lokalít, prípadne miest a obcí svedčí o jeho niekdajšom hojnejšom výskyte. Dnes sa vyskytuje už len málo jedincov, v dôsledku intenzívneho obhospodarovania a presvetľovania porastov a tým zhoršených podmienok pre vývoj mladých exemplárov. Dáva prednosť pôdam bohatším na obsah vápnika, na karbonátových a andezitových horninách. Zmladzovanie z napadaných semien je v celku dobré, ale terajšie podmienky mu nedovoľujú ďalší rast, dokonca ani v našej najväčšej rezervácii v Harmaneckej tisine.

Jedným z pohorí, v ktorých sa tis ešte zachoval, je pohorie Vtáčnik. Okrem známych lokalít z literárnych prameňov a dokladovaných údajov (JASIČOVÁ, 1966) rastie tis aj v Bystričianskej doline (MAGIC, 1980) na ďalších lokalitách. Výskyt jedného exemplára tisu s prsným priemerom 30 cm v Bystričianskej doline na vrchu Jaseňova skala (915 m n.m.) zaznamenal už Endtmann in Magic (1980: 14, 42). Pri floristickom prieskume som zistil ďalší exemplár neďaleko na vysunutom výbežku. Oba rastú na JZ okraji nesúvislej skalnej terasy na J expozícii so xerotermofytmi spoločenstva s *Festuca pseudodalmanica* Kraj. a *Inula oculus-christi* L. V skalných štrbinách rastie aj *Woodsia*

ilvensis (L.) R. Br. em. Babington subsp. **rufidula** Dost. V skupine terás vrchu Jaseňová skala sa zachoval v skalnom komíne skalného bloku ďalší tis vo výške 800 m n.m. na ťažko dostupnom ale viditeľnom mieste. V zime, na prelome rokov 1985/86 mráz odštiepil mohutný skalný blok, ktorý pri páde strhol z tisu niekoľko konárov. Napriek tomu, zdravotný stav stromu nebol vážne poškodený. Na uvedenej lokalite rastú spolu s tisom: **Fagus sylvatica**, **Sorbus aucuparia**, **S. aria**, **Populus tremula**, **Quercus petraea**, **Pinus sylvestris** a **Juniperus communis**. Byliny zastupujú **Vincetoxicum hirundinaria**, **Sempervivum hirtum**, **Epilobium montanum** a **Calamagrostis arundinacea**.

Ďalšou lokalitou v Bystričianskej doline je skalný blok v sústave skalných blokových veží v západnom zbiehajúcim hrebeni vrchu Krivá breza (1032 m n.m.). Tu rastú dva exempláre tisu (tretí vyhynul) vo výške 830 m n.m. spolu s **Abies alba**, **Fagus sylvatica**, **Sorbus aucuparia**, **Corylus avellana** a **Lonicera nigra**, z bylín sú to: **Agrostis vulgaris**, **Calamagrostis arundinacea**, **C. villosa**, **Carex pallescens**, **Hieracium pilosella** a **Hypericum perforatum**, z machov **Polytrichum attenuatum** a **P. juniperinum**.

V Bystričianskej doline ako aj na ostatných lokalitách pohoria Vtáčnik hrozí zánik tisu v dôsledku ťažby porastov, rozširovaním dopravnej siete a imisiami. Zabrániť odumretiu tisov možno iba dôraznou ochranou porastov ako aj zintenzívnením účinnosti filtračných zariadení v priemyselných podnikoch. Ak sa tak nestane v blízkej budúcnosti, stanú sa tisy v pohorí Vtáčnik minulosťou, dokladovanou v herbárových položkách a literárnych údajoch.

Literatúra:

- ČERVENKA, M. a kol., 1986: Slovenské botanické názvoslovie. Príroda, Bratislava, 517 pp.
- JASIČOVÁ, M., 1966: *Taxus*. In J. FUTÁK (ed.), Flóra Slovenska II. Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, p. 253-257.
- MAGIC, D., 1980: Výsledky práce botanickej sekcie na XV. TOP-e.

In J. GALVÁNEK, A. ŠIMÚRKOVÁ (eds.), Prehľad odborných výsledkov XV. TOP-u v Bystričianskej doline v r. 1979. Prievidza, p. 5-46.

Bulletin SBS, Bratislava,
11: 16-24, 1989

Nové nálezy cievnatých rastlín na Slovensku II Neu Funde der Gefäßpflanzen in der Slowakei II

Zdena S v o b o d o v á

Vysoká škola poľnohospodárska, Lomonosova 2,
949 76 Nitra

Epilobium palustre L.

Plášťovce: hojne na zarastenej suti nad hradsťou Z obce pod kó-
tou 265 /1968); Skalka pri Trenčíne: štrkové náplavy v inundá-
cii Váhu Řehořek (1969); Dolné Štitáre: vo viacerých exemplároch
pri okraji lesa SV obce Řehořek (1977); Žírany: v starom opuste-
nom kameňolome nad cestou Kolíňany-Žírany a na svahu Vápenníka
na hornej plošine veľkého kameňolomu, 450 m n.m., (1986).

Eragrostis pilosa (L.) PB.

Marcelová: na okraji piesočnatej cesty na cintoríne (1982); No-
vé Zámky: hojný v piesku medzi novými dlaždicami v Banskobys-
trickej ulici za budovou múzea spolu s *Eragrostis minor* (1984,
1985); Chľaba: na obnažených pieskoch medzi bývalou železničnou
zástávkou Chľaba a Dunajom, spolu s druhmi *Eragrostis minor*,
Plantago major, *Poa compressa*, *P. annua*, *Agrostis stolonifera*,
Schoenoplectus supinus, *Cyperus fuscus*, *Juncus tenuis*, *J. ar-
ticulatus*, *Potentilla supina*, *Rorippa palustris*, *Polygonum mi-
te* (1987).

Erucastrum gallicum (Willd.) O.E. Schulz

Bratislava-Krasňany: ako burina v záhradkách chatovej osady na
Peknej ceste pod lesom (1982); Bratislava: hojne v záhonoch a
trávnikoch na Gottwaldovom námestí (1983); Štúrovo: hojne pod
Belianskými kopcami pri poľných cestách (1985, 1986, 1987);

Trenčín: hojne na hrádzach, štrkových náplav spolu s druhom *Erucastrum nasturtiifolium* (1970).

Erucastrum nasturtiifolium (Poir.) O.E. Schulz

Sládečkovce: hojne na okrajoch polí pri cestách a najmä na ploche nedávno preoraného slaniska JZ obce medzi halofytnou vegetáciou (1987).

Erysimum diffusum Ehrh.

Nitra: pri dláždenom chodníčku v priestore medzi objektami Botanickéj záhrady VŠP a Agrokomplexom (1980).

Erysimum repandum L.

Ipeľské Predmostie: hojne v poli lucerny na svahu pod lesom medzi Ipeľským Predmostím a Tešmakom (1962); Nitra: občas v trávnikoch a pri cestách medzi objektami VŠP; Dolná Malanta: na suchom svahu a hrádzi medzi rybníčkami na potoku Selenec (1979); Žitavce: hojne ako burina na poliach a pri cestách medzi Žitavcami a Malou Maňou (1983).

Euclidium syriacum (L.) R. Br.

Dolné Krškany: pri poľnej ceste (1971).

Euphorbia lucida W. et K.

Martovce: mokrý pasienok v obci (1986).

Filago vulgaris Lam.

Nitra: úhor na neobrábanej záhrade v Hrnčiarovských vinohradoch (1987).

Gagea pusilla (F.W. Schmidt) Schult. et Schult. f.

Chotín: hojne na piesočnatom svahu pri ceste vedúcej cez štátnu prírodnú rezerváciu Chotínske Piesky (1987).

Galium parisiense L. subsp. ***anglicum*** (Huds.) Arcang.

Nitra: na štrkovitom podklade pri nových hospodárskych budovách VŠP na Kalvárii, pravdepodobne zavlečený so stavebným materiálom (1983).

Heleochloa alopecuroides (Pill. et Mitt.) Host ex Roem

Kosihy nad Ipľom: na vyschnutom bahne pod regulačnou hrádzou

Ipŕa (1962).

***Hesperis sylvestris* Cr.**

Bajtava: J obce naproti autobusovej zastávke Bajtava-rázcestie spolu s druhmi *Phlomis tuberosa*, *Campanula bononiensis*, *Physalis alkekengi* a pod. (1986).

***Hieracium echioides* Lumm.**

Chŕaba: suché svahy vybagrovaných jám medzi ŕelezničnou traťou a Dunajom (1984, 1987).

***Hordeum geniculatum* All.**

Tvrdošovce: slanisko v obci (1987).

***Holoschoenus romanus* (L.) Fritsch**

Chŕaba: vlhké zníženiny v pieskovni medzi ŕelezničnou traťou a Dunajom (1984, 1987); Sládečkovce: JZ od obce trávnaté lúčky v remízkach (1987).

***Hydrocharis morsus-ranae* L.**

Martovce: J od obce v malej tónke pri sútoku ŕitavy a Nitry (1982); Malé Kosihy: v starom ramene Ipŕa v navrhovanej ŐPR Kosihský močiar (1987).

***Hypericum tetrapterum* Fries**

Nitra: hojne v okolí vodných nádrží pri potoku Selenec na Dolnej Malante (1979); Oponice: na brehu potôčika tečúceho z malého prameniska za parkom (1980); Lakšárska Nová Ves: pri kanáli (1983).

***Juncus capitatus* Weigel**

Kúty: V od obce na obnažených zamokrených pieskoch (1987).

***Leontodon saxatilis* Lam.**

Tvrdošovce: slanisko v obci (1987); Veľké Kosihy: slanisko Dérhídja (FERÁKOVÁ, SVOBODOVÁ), (1987); Kŕúčovce: mokrá lúka na okraji obce (1975).

***Leersia oryzoides* (L.) Sw.**

Nitra: na brehu rieky v meste (1980); Topoľníky: pod mostom cez Klátovské rameno v močiarnej vegetácii (1985).

Leonurus marrubiastrum L.

Černík: lužný les a okraje hrádze rieky Nitry (1975); Cetín: lužný les medzi Cetínom a Vinodolom (1987); Štúrovo: v ruderalnej vegetácii na okraji poľa pri termálnom kúpalisku (1984); Chotín: v poloruderalnej trávinatej vegetácii v blízkosti železničnej zastávky a na okraji agátiny pri strelnici vedľa ŠPR Chotínske piesky (1985).

Limosella aquatica L.

Malé Kosihy: na lúčnej ceste v navrhovanej ŠPR Kosihský močiar (1987).

Lithospermum officinale L.

Nitra-Čermáň: v úvoze pri poľnej ceste smerom k Cabajskému lesu (1979); Štúrovo: roztrúsene na Belianskych kopcoch; Mužla: v ŠPR Čenkovská lesostep (1986); Sládečkovce: JZ obce slanisko a trávnaté miesta v remízkach (1987).

Melilotus altissima Thuill.

Tvrdošovce: slanisko v obci (1987); Jur pri Bratislave: v priekopách medzi Jurským Šúrom a Panónskym Hájom (1985); Martovce: mokrý pasienok v obci (1988).

Melilotus dentata (W. et K.) Pers.

Malé Kosihy: vlhká lúka v navrhovanej ŠPR Kosihský močiar (1987); Chotín: Z okraj obce vlhké zníženiny na piesčiniach (1979); Palárikovo: zvyšok vlhkej lúky pri železničnej stanici (1988).

Myagrum perfoliatum L.

Hurbanovo-Sesiláš: v trávinatej priekope pri hradskej (1982); Bajč: pri ceste medzi poľom a agátovým lesom asi 1 km V od obce (1987).

Nepeta cataria L.

Pohranice: pri plote záhrady v obci (1970); Dolné Štitáre: pri plotoch v obci

Oxybaphus nyctagineus (Michx.) Sweet

Chľaba: na sprašovom svahu pod traťou v blízkosti bývalej želez-

ničnej zastávky (1987); Palárikovo: rozsiahly porast na Z okraji železničnej stanice v koľajišti a na železničnom násype (1988).

Papaver argemone L.

Tekovské Nemce: S okraj obce, pole (1973); Drážovce: medzi obcou Drážovce a Lupkou ako burina na poli (1979); Dolné Krškany: ako burina na poli (1980).

Phalaris canariensis L.

Nové Zámky: na železničnej stanici v koľajišti pod odstavenými vagónmi (1986).

Phlomis tuberosa L.

Rimavská Seč: bohaté porasty na krovinatom svahu nad železničnou traťou (1969); Bajtava: J od obce, naproti autobusovej zastávke Bajtava-rázcestie vo zvyšku lemového porastu na krovinatej stráni (1986).

Pholiurus pannonicus (Host) Trin.

Tvrdošovce: Z okraj obce, slanisko pri železničnej trati (1987); Šurany: slanisko pri dvore Okomáň (1987); Kamenný Most: v zachovalom pruhu slanísk medzi Kamenným Mostom a ŠPR Kamenínske slanisko (1987). Na všetkých uvedených lokalitách sa vyskytuje v koľajach po mechanizmoch a v ich okolí v typickej asociácii **Plantagini tenuifoliae-Pholioretum pannonicum** Rapaics ex Wendelberger 1943

Plantago tenuiflora W. et K.

Tvrdošovce: slanisko pri železničnej trati a slanisko v obci (1987); Šurany: slanisko pri dvore Okomáň (1987); Kamenný Most: slanisko S od obce (1987); Veľké Kosihy: na slanisku Dérhídja (1987).

Rapistrum perenne (L.) All.

Drážovce: na medziach pri hradskej a pod železničnou traťou smerom na Podhorany (od 1975); Dolné Lefantovce: na medzi pri hradskej (od 1975); Gbelce: medzi železničnou traťou a hradsťou

pri benzínovom čerpadle (1983, 1987); Horné Krškany: na suchom svahu Katruše pri kostolíku v úvozovej ceste (1982).

Reseda phyteuma L.

Dražovce: na voľných miestach na okraji obce smerom ku kostolíku (1987); Mužla: v ŠPR Čenkovská lesostep (1987).

Salvia aethiopis L.

Horné Krškany: na svahu Katruše pri kostolíku v zruderalizovanej stepnej vegetácii (1982); Nové Zámky: na medzi pri odbočke hradskej na Tvrdošovce (1982); Kamenica nad Hronom: S okraj obce, na svahoch pri vodnej nádrži a nad hradskou smerom k Bajtave pod Čiernym vrchom (1985, 1987).

Scorzonera parviflora Jacq.

Pribeta: hojne v halofytnej vegetácii, depresia pod železničným násypom cca 200 m Z od železničnej zastávky Pribeta (1986).

Schoenoplectus supinus (L.) Palla

Chľaba: v periodicky zaplavovanej pieskovni medzi železničnou traťou a Dunajom (1987). Výskyt druhu je tu zrejme veľmi periodický a závisí na spôsobe zaplavenia spodnou vodou. V r. 1984 pozoroval Dr. Hrouda niekoľko exemplárov v blízkosti železničnej trate, v r. 1985, 1986 druh nebol na celej pieskovni nájdený, v r. 1987, kedy došlo k dlhodobému zaplaveniu, sa vyskytoval v tisícoch exemplárov.

Senecio doria L.

Mužla: na východnom okraji Čenkovského lesa v trávinatej priekope pri hradskej smerom na Kravany, pozorovaný od r. 1985; Kamenný Most: na miernej vyvýšenine v alúviu Hrona S od obce cca 200 m J od hranice ŠPR Kameninské slanisko, pozorovaný od r. 1981.

Senecio erucifolius L.

Nitra: hrádza Seleneckého potoka pred ústím do rieky Nitry (1975); do r. 1980 na trávnatých plochách na sídlisku Chrenová, kde bol pri ďalšej výstavbe zničený; Hájske: J od obce v lesí-

ku kanadských topoľov (1981); Štúrovo-Nána: v lesíku kanadských topoľov pri hradskej do Kamenného Mostu (1983, 1987); Salka: cca 1 km Z od obce vo vinohradoch (1985); Sládečkovce: cca 4 km JZ obce na slanisku a na čistinkách v remízach (1987).

Senecio integrifolius (L.) Clairv.

Mužla: v ŠPR Čenkovská lesostep (od 1975).

Silaum silaus (L.) Schinz et Thell.

Dvory nad Žitavou: Z okraj obce, vo zvyšku aluviálnej lúky (1986).

Silene gallica L.

Tekovské Nemce: J od obce, v obilí na poli pri hradskej (1984).

Silene viscosa (L.) Pers.

Chľaba: piesčiny pod železničnou traťou smerom k Dunaju, pri pionierskom tábore (1978); Kravany nad Dunajom: cca 1 km V od obce na násypoch novobudovanej hradskej (1984); Mužla: ŠPR Čenkovská lesostep (1988).

Sonchus palustris L.

Chľaba: SV od obce v dažďovom výmole na V svahu Kováčovských kopcov v údolí Ipľa (1980); Bíňa: S od obce v močiarnnej vegetácii pri potoku Kuralanka (1983); Vojnice: v močiari neďaleko hradskej cca 2 km smerom na Mužlu (1983); Slavec: J od obce v malom močiari pod hradskou, naproti kameňolomu (1985).

Sorghum halepense (L.) Pers.

Sikeňička: cca 180 m n.m., JV okraj obce pod vinohradmi, JZ svah, sklon 5⁰, spraš (1983); Štúrovo: J svah Belianskych kopcov, V od opusteného Modrého majera v oblasti vinohradov a ovocných sádov, cca 200 m n.m. (1981) - na tejto lokalite sa druh udržiava a šíri i v súčasnosti. Kamenica nad Hronom: na viacerých miestach v koľajišti železničnej trate do Chľaby a vo väčšom súvislom poraste na svahu pod traťou v blízkosti bývalej železničnej zastávky Kamenica n. Hronom (1987); Bratislava: na voľných neupravených plochách za zimným štadiónom (1986).

Spergularia media (L.) K. Presl

Tvrdošovce: slanisko v obci, v porastoch *Crypsis aculeata* a *Spergularia marina* (1985).

Thymelaea passerina (L.) Coss. et Germ.

Podhorany: V od obce, úhory pod lesom (1972); Drážovce: suché trávnaté svahy pod kostolíkom na S okraji obce (1985, 1987); Nitra: xerothermné trávnaté porasty na Kalvárii pri vodojeme (od 1975); Dolné Štitáre: S okraj obce, trávnaté plochy pod lesom (od 1975); Horné Krškany: trávnatý svah Katruše nad kostolíkom (1982); Chľaba: suché svahy vybagrovaných jám pieskovne medzi železničnou traťou a Dunajom (1987); Kostoľany pod Tribečom: trávnaté svahy v starom sade nad kostolíkom (1980).

Trinia glauca (L.) Dum.

Nitra: suchá stráň v blízkosti vodnej nádrže na potoku Seleneč na Dolnej Malante (1982).

Verbascum speciosum Schrad.

Salka: bohatá populácia v ruderalnej trávinatej vegetácii v objekte JRD Salka (i za plotom mimo objektu) pri hradskej do Malých Kosíh (1988).

Veronica filiformis Sm.

Trenčianske Teplice: husté porasty v trávniku pod stromami v kúpeľnom parku (1988).

Veronica peregrina L.

Chľaba: na vlhkom piesku na okraji vybagrovaných jám v blízkosti bývalej železničnej zastávky Chľaba (1988).

Viola elatior Fries

Ondrochov: lužný les (1988); Kamenica nad Hronom: V od obce vo zvyškoch lužného lesa (po čerstvom vyrúbaní) pri hradskej na Chľabu (1988).

Xanthium albinum (Widder) H. Scholz

Sikenička: V okraj obce pri smetisku (1986); Kamenín: pri poľných cestách na okraji Kamenínskeho slaniska (1986); Kamenica

nad Hronom: S od obce v okolí vodnej nádrže (1987); Mužla: na brehu Dunaja pri majeri Čenkov (1987); Štúrovo: pri cestách a na okrajoch polí pod vinohradmi na J svahu Belianskych kopcov (1987); Pastovce: vlhšie ruderálne stanovištia v obci (1987); Nesvady: vybagrovaná piesočná duna pri cintoríne (1988).

Literatúra:

EHRENDORFER, F., 1973: Liste der Gefässpflanzen Mitteleuropas. Stuttgart, 318 pp.

Bulletin SBS, Bratislava,
11: 24-30, 1989

Niekoľko floristických poznámok z lužného lesa Oľchov na východnom Slovensku

Einige floristische Bemerkungen aus dem Auenwald Oľchov in der Ostslowakei

Juraj T k á č

stredoškolský profesor, ul. Kapitána Rašu č. 1,
841 01 Bratislava

Počas svojho pedagogického pôsobenia (v r. 1981-87) na východnom Slovensku som spolu so svojími žiakmi navštívil niekoľko zaujímavých lokalít na Východoslovenskej nížine. Za floristicky významnú považujem lužný les Oľchov, Z od obce Ložín, v terénnej zníženine, neďaleko železničnej trate medzi mestami Trebišov-Bánovce nad Ondavou. Ide o lužný les (asociácia **Caricic elongatae-Alnetum**), ktorý je v jarných mesiacoch periodicky zaplavovaný a kde výška podpovrchových vôd dosahuje 15-30-50 cm. Z fytocenologického hľadiska bolo študované územie spracované v práci BERTA (1970).

Pretože krajinnno-ekologické zmeny tohoto územia postupne ovplyvňujú floristickú skladbu Východoslovenskej nížiny, podávam nasledovný výpočet druhov zistených v súčasnosti na sledo-

vanom území.

Equisetaceae:

Equisetum arvense L., **E. ramosissimum** Desf.

Aspidiaceae:

Dryopteris carthusiana agg., **D. filix-mas** (L.) Schott

Athyriaceae:

Athyrium filix-femina (L.) Roth

Thelypteridaceae:

Thelypteris palustris Schott

Ranunculaceae:

⁺**Caltha palustris** L. subsp. **cornuta** (Schott, Nyman et Kotschy) Hegi, **Consolida regalis** S.F. Gray, **Ranunculus acris** L., **R. auricomus** agg., **R. ficaria** L. subsp. **ficaria**, **R. repens** L., **R. sceleratus** L.

Papaveraceae:

Chelidonium majus L.

Brassicaceae:

Capsella bursa-pastoris (L.) Med., **Sinapis arvensis** L., **Thlaspi arvense** L., **Cardamine pratensis** agg., **C. amara** L., **Rorripa amphibia** (L.) Bess., **R. sylvestris** agg., **Sisymbrium officinale** (L.) Scop.

Violaceae:

Viola hirta L., **V. mirabilis** L., **V. reichenbachiana** Jopd. ex Boreau

Stellariaceae:

Moehringia trinervia (L.) Clairv., **Stellaria graminea** L., **S. media** (L.) Vill., **S. palustris** Retz., **S. alsine** Grimm, **Cerastium holosteoides** Fries emend. Hyl., **C. sylvaticum** W. et K., **Myo-**

Druhy označené hviezdičkou sú podľa: ČERVENKA, M. a kol., 1986: Slovenské botanické názvoslovie. Príroda, Bratislava, 517 pp.

soton aquaticum (L.) Moench

Silenaceae:

Silene alba (Mill.) E.H.L. Krause, *Lychnis flos-cuculi* L.

Amaranthaceae:

Amaranthus retroflexus L.

Chenopodiaceae:

Chenopodium polyspermum L., *Atriplex acuminata* W. et K., *A. patula* L.

Polygonaceae:

Rumex crispus L., *R. obtusifolius* L., *R. acetosa* L., *R. thyrsiflorus* Fingerh., ⁺*Polygonum aviculare* L. subsp. *aviculare*, *P. amphibium* L., *P. hydropiper* L., *Fallopia convolvulus* (L.) Á. Löve, *F. dumetorum* (L.) Holub

Cannabaceae:

Humulus lupulus L.

Ulmaceae:

Ulmus laevis Pall., *U. minor* Mill.

Urticaceae:

Urtica dioica L., *U. kioviensis* Rogow.

Rosaceae:

Rosa canina L., *Rubus caesius* L., *Filipendula ulmaria* (L.) Maxim., *Potentilla anserina* L., *P. reptans* L., *Fragaria moschata* Duchesne, *Geum urbanum* L., *Agrimonia eupatoria* L., *Prunus padus* L., *P. spinosa* L., *Pyrus pyraeaster* Burgsd., ⁺*Crataegus monogyna* Jacq. subsp. *calycina*, *C. laevigata* (Poir.) DC.

Fabaceae:

Ononis arvensis L., *Medicago lupulina* L., *Trifolium repens* L., *T. hybridum* L., *T. fragiferum* L., *Galega officinalis* L., *Robinia pseudacacia* L., *Vicia cracca* L., *V. tenuifolia* Roth, *Lathyrus pratensis* L., *L. tuberosus* L.

Betulaceae:

Alnus glutinosa (L.) Gaertn.

Fagaceae:

Quercus petraea (Matt.) Liebl., *Q. robur* L.

Salicaceae:

Populus nigra L., *P. alba* L., *Salix alba* L., *S. fragilis* L., *S. cinerea* L.

Euphorbiaceae:

Euphorbia cyparissias L., *E. platyphyllos* L., *E. esula* L.

Celastraceae:

Euonymus europaea L.

Impatiensaceae:

Impatiens noli-tangere L., *I. parviflora* DC.

Rhamnaceae:

Frangula alnus Mill., *Rhamnus catharticus* L.

Malvaceae:

Althaea officinalis L., *Lavatera thuringiaca* L.

Lythraceae:

Lythrum salicaria L., *L. virgatum* L.

Oenotheraceae:

Epilobium hirsutum L., *Circaea lutetiana* L.

Apiaceae:

Eryngium planum L., *Carum carvi* L., *Oenanthe aquatica* (L.) Poir., *Falcaria vulgaris* Bernh., *Pastinaca sativa* L., *Heracleum sphondylium* L. subsp. *chlorathum* (Borb.) Neumay, *Torilis japonica* (Houtt) DC., *Anthriscus sylvestris* (L.) Hoffm., *Chaerophyllum temulum* L., *Ch. bulbosum* L.

Cornaceae:

Cornus sanguinea L.

Primulaceae:

Anagallis arvensis L., *Lysimachia nummularia* L., *L. vulgaris* L.

Oleaceae:**Fraxinus excelsior** L.**Gentianaceae:****Centaureum pulchellum** (Sw.) Druce**Convolvulaceae:****Calystegia sepium** (L.) R. Br.**Boraginaceae:****Omphalodes scorpioides** (Haenke) Schrank, **Symphytum officinale** L., **S. officinale** L. subsp. **uliginosum** (Kern.) Nyman, **Myosotis arvensis** (L.) Hill**Verbenaceae:****Verbena officinalis** L.**Lamiaceae:****Scutellaria galericulata** L., **Glechoma hederacea** L., **Prunella vulgaris** L., **P. laciniata** (L.) L., **Galeopsis pubescens** Bess., **Stachys palustris** L., **Salvia nemorosa** L., **Lycopus europaeus** L., **Mentha arvensis** L., **M. pulegium** L., **M. longifolia** (L.) Huds. emend. Harley**Solanaceae:****Solanum dulcamara** L., **Datura stramonium** L.**Scrophulariaceae:****Scrophularia nodosa** L., **Veronica arvensis** L., **V. acinifolia** L., **V. chamaedrys** L., **Rhinanthus minor** L.**Plantaginaceae:****Plantago major** L. subsp. **major**, **P. m.** subsp. **intermedia** (Godr.) Arc., **P. lanceolata** L.**Rubiaceae:****Galium aparine** L., **G. mollugo** L., **G. palustre** L., **G. verum** L.**Loniceraceae:****Sambucus nigra** L., **Viburnum opulus** L.**Dipsacaceae:**

Dipsacus fullonum L., D. laciniatus L.

Cucurbitaceae:

Echinocystis lobata (Michx.) Torr. et Gray

Cichoriaceae:

Cichorium intybus L., Lapsana communis L., Lactuca serriola L., Taraxacum officinale agg., Sonchus arvensis L., Crepis biennis L.

Asteraceae:

Achillea millefolium L. subsp. millefolium, Matricaria chamomilla L., Tripleurospermum inodorum (L.) C.H. Schultz, Tanacetum vulgare L., Artemisia vulgaris L., Arctium lappa L., A. tomentosum Mill., Carduus acanthoides L., Cirsium arvense (L.), C. pannonicum (L.), Onopordum acanthium L., Inula britannica L., Bellis perennis L., Centaurea jacea L. subsp. angustifolia Gremli, C. jacea subsp. jacea, Erigeron annuus (L.) Pers. subsp. strigosus (Mühlenb. ex Willd.) Wagenitz, Galinsoga parviflora Cav.

Alismataceae:

Alisma lanceolatum With., A. plantago-aquatica L.

Liliaceae:

Colchicum autumnale L. Vyskytuje sa vzácné na Východoslovenskej nížine, v západnej časti Orchova po ľavej a pravej strane železničnej trate. Ďalšie 2 lokality sú pri Petrovciach nad Laborcom, pri moste na Duši a Nacina Ves, S od železničnej zastávky (asi 150-200 m); **Allium scorodoprasum L., Polygonatum multiflorum (L.) All.**

Iridaceae:

Iris pseudacorus L.

Juncaceae:

Juncus atratus Krock., J. compressus Jacq.

Cyperaceae:

Eleocharis palustris (L.) Roem. et Schult., *Carex acutiformis* Ehrh., *C. divisa* Huds., *C. elata* All., *C. gracilis* Curt., *C. hirta* L., *C. leporina* L., *C. riparia* Curt., *C. tomentosa* L., *C. vesicaria* L., *C. vulpina* L.

Poaceae:

Poa palustris L., *Glyceria fluitans* (L.) R.Br., *G. maxima* (Hartman) Holmberg, *Brachypodium sylvaticum* (Huds.) PB., *B. pinnatum* (L.) PB., *Agrostis stolonifera* L., *Deschampsia cespitosa* (L.) PB., *Molinia coerulea* (L.) Moench, *Cleistogenes serotina* (L.) Keng, *Milium effusum* L., *Dactylis glomerata* L., *Festuca pseudovina* Hackel ex Wiesb.

Sparganiaceae:

Sparganium erectum L.

Lemnaceae:

Lemna minor L.

Typhaceae:

Typha angustifolia L., *T. latifolia* L.

Literatúra:

- BERTA, J., 1970: Waldgesellschaften und Bodenverhältnisse der Theisstiefenebene. Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, 371 pp.
- EHRENDORFER, F., 1973: Liste der Gefäßpflanzen Mitteleuropas. Stuttgart, 318 pp.

Ku klasifikácii vápencových sutín Západných Karpát
On the classification of calcareous screes in the West
Carpathians

Milan V a l a c h o v i č

Ústav experimentálnej biológie a ekológie CBEV SAV,
Sienkiewiczova 1, 814 34 Bratislava

Pohoria sú od svojho vzniku vystavené neustálemu zvetrávaníu. Jeho účinkom sa celistvé masívy rozpadávajú na izolované úlomky hornín. Tieto sa vplyvom svahových pohybov a transportu hromadia a vytvárajú skalné akumulácie. Z geomorfologického hľadiska ide o tvary mezoreliéfu, ktoré sa líšia v závislosti od tvaru makoreliéfu, geografickej polohy, klimatických podmienok, geologickej povahy materskej horniny a veku akumulácie.

Klasifikácii skalných akumulácií venovali u nás pozornosť mnohí autori (2, 8, 11, 12, 14, 15). Jednotlivé schémy boli zväčša vypracované na základe prevládajúcich procesov podľa toho, či prevládajú svahové pohyby (rútenie, zosúvanie, zliezanie, ...), alebo transport (spojený často s eróziou).

Z geobotanického hľadiska predstavujú skalné akumulácie extrémne stanovištia so svojráznou vegetáciou, často nápadne odlišnou od okolitých rastlinných spoločenstiev. Skalné akumulácie majú niektoré vlastnosti spoločné, ako napr. nízky obsah jemnozeme prípadne pohyb skeletu. Iné vlastnosti sú typické len pre daný typ akumulácie. Druhovú zloženie a štruktúra rastlinných spoločenstiev sú odrazom týchto vlastností prostredia.

Cieľom príspevku je predložiť charakteristiku rôznych foriem skalných akumulácií karbonátových hornín z hľadiska ich vegetačného krytu. Navrhovaná klasifikácia sociotopov vznikla na základe publikovaných údajov autorov, ktorí sa venovali štúdiu vegetácie na sutinách, ako i na základe vlastných pozorova-

ní. Charakteristiku stanovišť dopĺňa zoznam druhov a prehľad rastlinných spoločenstiev, ktoré považujeme za typické pre sutinové stanovištia, resp. ktoré považujeme za fytoindikátory foriem skalných akumulácií.

V geobotanike sa jednotlivé formy bázických akumulácií väčšinou nerozlišovali a bývali označované súborným názvom "vápencové sutiny". Pritom ide o rôzne typy stanovišť z hľadiska geologického, geomorfologického i ekologického.

Ako typické "sutiny" označujeme akumulácie z nespevneného alebo málo spevneného skalného materiálu. V prípade bázických sutín ide hlavne o vápenec, dolomit, travertín, slieň a podobne. Pôdny horizont nie je vytvorený. Rastlinstvo tvorí iniciálne štádia v sukcesnej sérii osídľovania sutín. Ak je priebeh sukcesie edaficky blokovaný, sú spoločenstvá rastlín relatívne stále.

V minulosti boli za sutiny považované aj rôzne svahové odtrhy a zosuny. U týchto foriem reliéfu je však vytvorený pôdny horizont. Prípadné navršenia skeletu vplyvom erózie majú len dočasné trvanie a zarastajú v procese sekundárnej sukcesie.

Faktom zostáva, že jednotlivé typy stanovišť sa v prírode rôzne prelínajú. Detailnejšiu diferenciáciu rastlinných spoločenstiev na sutinách však bez určitej klasifikácie sociotopov nemôžeme uskutočniť. Podľa prevládajúcich geomorfologických javov spojených s tvorbou jednotlivých akumuláčnych foriem navrhujeme nasledovné rozdelenie a charakteristiku sutinových stanovišť.

Názvoslovie rastlín je podľa karyotaxonomického prehľadu (7) a názvoslovie vegetačných jednotiek je podľa práce MUCINU a MAGLOCKÉHO (10).

A. Gravitačné formy akumulácií

1. Sutinové polia .

Sutinové polia sú skalné akumulácie vznikajúce zvetrávaním a rozpadom skalných hrebeňov. Následným rútením padajúce úlomky pokrývajú svahy na širokej ploche. Veľkosť úlomkov zá-

visí od typu horniny a spôsobu jej zvetrávania. Sklon svahu za-
príčiňuje, že najväčšie kamene lemujú spodný okraj sutinového
poľa, kde sa sutina obvykle stabilizuje.

Sutinové polia sa často vyskytujú vo vápencových oblas-
tiach Karpát, pričom rastlinstvo na nich sa mení nielen so stú-
pajúcou nadmorskou výškou, ale závisí aj od expozície.

V nižších polohách na oslnených svahoch rastú teplomilné a
svetlomilné druhy s dlhým koreňovým systémom resp. druhy suku-
lentného charakteru - *Vincetoxicum hirundinaria*, *Galium album*,
Sedum album, *S. maximum* (6, 20). Balvanité zatienené sutiny,
stabilizované hlinitou zložkou, porastá *Geranium robertianum*,
Mycelis muralis, *Epilobium montanum*, *Arabis alpina*, *Poa nemora-
lis*, tj. druhy hojne rozšírené najmä na severných svahoch (13,
18, 20).

Vo vyšších polohách je na suchých sutinách hojný druh *Dry-
opteris robertiana*, *Rubus saxatilis*, *Campanula cochleariifolia*,
C. carpatica, *Seseli libanotis* a iné. V najvyšších polohách Zá-
padných Karpát (1, 3, 17) sú sutinové polia porastené druhmi
Acetosa scutata, *Arabis alpina*, *Silene glareosa*, *Biscutella
hungarica*, vzácné *Papaver tatricum*. Na slienitých sutinách lo-
kálne dominuje *Gypsophila repens*.

2. Sutinové úsypy

Sutinové teleso pretiahnutého tvaru pozdĺž skalnej steny
na prudšom svahu s dobre vytriedeným skalným materiálom. Úsypy
narastajú smerom k úpätiu steny, kde sa hromadí drobnejší ske-
let. Na zvislom priereze má úsyp tvar trojuholníka, čím sa lí-
ši od sutinového poľa.

V nižších a stredných polohách sa úsypy vytvárajú hlavne
na južne exponovaných svahoch termogénnym rozpadom skál. V ob-
lasti periglaciálnej klímy je zvetrávanie naopak intenzívnej-
šie na severných expozíciách (8). Hrúbka úsypov môže byť znač-
ná, čo podmieňuje slabú stabilizáciu skeletu.

Úsypy sa hojne vyskytujú v dolomitových skalných oblas-
tiach, kde ich postupne spevňujú druhy schopné prežívať v su-

chom a pohyblivom substráte (6) ako: **Galeopsis angustifolia**, **Seseli osseum**, **Chaenarrhinum minus**, **Tithymalus cyparissias**, **Erysimum odoratum** a i.

Obdobné stanovištia sa vytvárajú aj pri ťažbe karbonátových hornín. V opustených lomoch sú sutinové úsypy postupne stabilizované vegetáciou, kde sa významne uplatňujú druhy poloprirodzených a ruderalných stanovišť - **Crepis rheoadifolia**, **Daucus carota**, **Picris hieracioides** a niektoré druhy prirodzených sutinových stanovišť, napr. **Chamerion dodonaei**, **Geranium robertianum** a pod. Sutiny s vyšším obsahom ílu indikujú druhy rodu **Sedum** a **Tussilago farfara** (9).

3. Úsypové kužele

Tvorí sa na báze skalných ťabov a erózných rýh. Proces akumulácie tu prebieha rýchlejšie než pri úsypoch. Kužele spolu s úsypami vytvárajú dlhé sutinové vence.

Substrát býva suchý, tvorený drobným skalným materiálom, alebo zahlinený od splavovanej pôdy z vyššie položených trávnatých porastov. V závislosti od obsahu jemnozeme sa mení aj vegetácia. U kužeľov výrazne konkávneho tvaru má na zloženie rastlinstva značný vplyv expozícia mikroreliefu.

V nižších vápencovo-dolomitických pohoriach (6) a v bradlovom pásme indikujú stabilizované plochy druhy zväzu **Alyso-Sedion** napr. **Sedum sexangulare**, **S. acre**, **Jovibarba glabrescens**, **Alyssum montanum**. Typické sutinové druhy porastajú suchšie sypké plochy bez prímеси jemnozeme.

V montánnom stupni je na humózných kužeľoch v ústí ťabov rozšírené spoločenstvo s **Calamagrostis varia** (16). Pravidelne tu rastie **Dryopteris robertiana**, **Arabis alpina**, **Chaerophyllum hirsutum**, **Delphinium elatum** a mnohé splavené druhy skalných štrbín.

Jemnozrné sutiny najvyšších polôh, na miestach, kde sa dlho udrží sneh (3), osídľujú druhy **Cerastium tatrae**, **Hutchinsia alpina**, **Rhodiola rosea**, **Ranunculus oreophilus** a druhy zväzu **Arabidion coerulae**. Na výslnných miestach sú to **Silene gla-**

reosa, *Acetosa scutata*, *Galium anisophyllum* a *Scabiosa lucida* (17).

4. Zlomiská

Chaoticky navrhšené skalné akumulácie vzniknuté náhlym rozpadom skalných masívov. Na ich vzniku sa podieľa tektonické porušenie hornín a niekedy seizmická činnosť. Vznikali hlavne v období ústupu ľadovcov, a to väčšinou v oblasti kryštalinika. Známe sú malé zlomiská z dolomitov Rozsutca a z Belanských Tatiev, avšak táto forma mezoreliéfu je pre bazické horniny v Západných Karpatoch netypická (8).

5. Kamenné (balvanité) moria

Plošné akumulácie väčších kameňov (balvanov) na horských hrebeňoch a miernych svahoch vzniknuté vplyvom termogénneho alebo kryogénneho rozpadu skál. Premiestňujú sa pomalým zliezaním, čím sa odlišujú od sutinových polí, kde prevláda rútenie. Jemnozeme býva vyviata vetrom resp. vyplavená vodou do spodných partií, preto sa tu vegetácia zachytáva len zriedka. Pre stabilizované balvanité moria sú typické epililitické lišajníky a machorasty.

B. Gravitačno-erózne formy akumulácií

1. Sutínové prúdy

Na strmších svahoch sa skelet hromadí v brázdach a erózných rýhach. Vytvárajú sa tak dlhé sutinové prúdy s pohyblivým substrátom a nízkym obsahom jemnozeme.

Na takýchto stanovištiach môžu rásť len hlbokokoreňujúce druhy rastlín ako *Vincetoxicum hirundinaria*, *Galium album*, *Origanum vulgare*, *Teucrium botrys*, *Bupleurum falcatum* (20) a na dolomitoch hlavne *Galeopsis angustifolia*, *Leontodon incanus*, *Asperula cynanchica*, *Anthericum ramosum* a iné (6). Vo vysoko-horských polohách sú pre južne exponované prúdy typické druhy *Silene glareosa*, *Biscutella hungarica*, *Scabiosa lucida*, *Seseli libanotis*, *Thymus pulcherrimus* a mnohé iné (17).

2. Balvanité prúdy

Akumulácie balvanov a kameňov v plytkých erózných brázdach na miernych sklonoch. Zväčša ide o útvary vybiehajúce z rozľahlých kamenných morí. Mierny sklon svahu a značná veľkosť úlomkov zabezpečujú stabilitu celého systému. Preto táto forma mezoreliéfu nepatrí medzi typicky "sutinové", dôkazom čoho je aj absencia sutinových spoločentiev. Vo vápencových pohoriach Karpát sa balvanité prúdy nachádzajú len zriedka.

3. Mury

Mury sú akumulácie typické pre vysokohorské svahy vápencových rajónov. Predstavujú hlinito-kamenité prúdy sústredené v žľaboch. Vysoký obsah jemnozeme má vplyv na odlišný spôsob pohybu - prevláda stekanie, ktoré pri zavodnení môže prejsť až v murové lavíny (8). Skelet je stabilizovaný bohatou vegetáciou. Hojne sa tu uplatňujú machorasty a vysokobylinné druhy zväzu *Adenostylien*. Medzi indikátory takýchto stanovišť patria druhy *Cystopteris montana*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Thalictrum aquilegifolium*, *Cortusa matthioli* a mnohé ďalšie hygrofilné druhy. Z machorastov najmä *Conocephalum conicum* a *Plagiochilla poreloides* (13, 19).

C. Erózne formy akumulácií

1. Štrkové náplavové lavice

Nánosy štrku v meandroch vodných tokov, ktoré sa vynárajú pri poklese vodnej hladiny. Pohyb skeletu je spôsobený fluvialnou činnosťou. Vývoj vegetácie je závislý od stupňa zazemnenia a od veku náplavov. Na periodicky zaplavovaných miestach má rastlinstvo pioniersky charakter, podobne ako na svahových sutinách. V nižších polohách tu rastie *Galeopsis angustifolia* spolu s *Chamerion dodonaei*, *Chaenarrhinum minus* a množstvom druhov zväzu *Dauco-Melilotion* (9).

Na štrkových nánosoch okolo menších horských tokov (21) rastie *Arabis alpina*, *Saxifraga aizoides*, *Tozzia carpatica*, *Silene pusilla* a na alúviu niektorých riek tvorí typické porasty druh

Myricaria germanica a **Calamagrostis pseudophragmites** (4, 22). Aj tu rastú sutinové druhy ako **Acetosa scutata**, **Chamerion dodonaei**, ktoré sem boli splavené vodou. Po spevnení nánosov sa druhové zloženie mení a vytvárajú sa fytoocenózy zväzu **Salicion e-leagni**.

2. Morény

Akumulačná forma mezoreliéfu, ktorá je výsledkom eróznej činnosti ľadovcov. Vo vápencových západokarpatských pohoriach sa zvyšky morén vyskytujú na severných svahoch Belanských Tatier.

D. Antropogénne tvary

1. Násypy a hrádze

Akumulácie vytvorené navezením skalného materiálu najčastejšie vo forme železničných a cestných násypov. Na spevnených miestach rastú spoločenstvá z triedy **Artemisietea vulgaris**. Čerstvo nasýpané svahy spevňujú pionierske druhy rastlín, ktorých diaspóry boli sem zavlečené spolu so skalným materiálom.

2. Valy

Kamenisté akumulácie vytvorené navrhšením kameňov vyzbieraných z polí a vinogradov. Ide o tzv. agrárne valy, nazývané aj rúny alebo kamenice (5). Rastú tu viaceré druhy tried **Sedo-Scleranthea** a **Festuco-Brometea** ako i druhy segetálne. Výskyt sutinových druhov, napr. **Chaenorrhinum minus**, je sporadický.

Literatúra:

1. CVACHOVÁ, A., URBANOVÁ, V., 1981: In M. Janík, A. Štollman (eds.), Rozsudec. Osveta, Martin, p. 452-488.
2. DEMEK, J., 1972: Sbor. ČSZ. 77, 3, p. 303-309.
3. HADAČ, E. et al., 1969: Vegetácia ČSSR, B2, Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, 343 pp.
4. KLIKA, J., 1936: Ber. Schweiz. Bot. Ges., Bern, 46, p. 248-488.
5. MAGLOCKÝ, Š., 1978: Acta Bot. Slov., Ser. A3, p. 299-304.
6. --- 1979: Biol. Práce SAV, 25, 3, p. 1-128.
7. MÁJOVSKÝ, J., MURÍN, A. et al., 1987: Karyotaxonomický prehľad flóry Slo-

- venska. Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, 436 pp.
8. MIDRIAK, R., 1983: Morfogenéza povrchu vysokých pohorí. Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, 513 pp.
  9. MUCINA, L., 1982: Preslia, 54, 4, p. 349-367.
  10. MUCINA, L., MAGLOCKÝ, Š., 1985: Docum. Phytosoc. Camerino, 9, p. 175-220.
  11. NEMČOK, A., 1982: Zosuvy v slovenských Karpatoch. Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, 318 pp.
  12. NEMČOK, A., PAŠEK, J., RYBÁŘ, J., 1974: Sbor. geol. Věd. Ř. HIG, Praha, p. 77-97.
  13. PETRÍK, A. et al., 1982: Ochr. Prír., Bratislava, 3, p. 207-227.
  14. RUBÍN, J., 1982: Sbor. ČSGS, 87, 4, p. 295-299.
  15. RUBÍN, J., BALATKA, B. et al., 1986: Atlas skalních, zemních a půdních tvarů. Academia, 385 pp.
  16. SILLINGER, P., 1933: Monografická studie o vegetaci Nízkých Tater. Praha, 338 pp.
  17. UNAR, J., UNAROVÁ, M., ŠMARDA, J., 1985: Folia Fac. Sci. Nat. Univ. Purk. Brun., 26, 14, p. 1-77.
  18. VALACHOVIČ, M., 1986: Biológia, Bratislava, 41, 9, p. 923-927.
  19. --- 1987: Biológia, Bratislava, 42, 9, p. 903-908.
  20. VALACHOVIČ, M., HADAČ, E., 1986: Biológia, Bratislava, 42, 1, p. 21-28.
  21. VALACHOVIČ, M., JAROLÍMEK, I., 1988: Bull. Slov. Bot. spol., 10, 1, p. 13-18.
  22. ZALIBEROVÁ, M., 1973: Bot. Práce, Bratislava, P. 248-265.

Vstavačovité rastliny v južnom predhorí Kremnických vrchov
Knabenkräuter (Orchidaceae) am südlichen Vorgebirge des
Gebirges Kremnické vrchy

Jaroslav Vlček¹, Miroslav Manica²

¹Výskumný ústav lesného hospodárstva, Marxova 22,
960 92 Zvolen

²Katedra lesného prostredia Vysokej školy lesníckej
a drevárskej, Marxova 24, 960 53 Zvolen

Pri terénnych prácach v južnom predhorí Kremnických vrchov sme zistili viacero lokalít, na ktorých rastú rozliční zástupcovia vstavačovitých rastlín. Podobne, ako v iných regiónoch, aj tu, najmä na plochách, ktoré využívajú poľnohospodári, strácajú predovšetkým vstavačovité rastliny stanovište za stanovišťom odvodňovaním, reguláciami a prehnojovaním tekutými exkrementami.

Aby sa zachoval aspoň súpis druhov na týchto miznúcich lokalitách, podávame z územia 21 lokalít s rozličnými ekologickými vlastnosťami z úseku ohraničeného údolím rieky Hron medzi obcami Trnavá Hora a Budča až po spojnicu vrchov Kremnický štít (1008 m n.m.) a Smrečník (1249 m n.m.). V charakteristike lokality uvádzame katastrálne územie, miestny názov, bližšie určenie stanovišťa, nadmorskú výšku, expozíciu a dátum. Súpis začíname vstavačovitými rastlinami s hodnotením početnosti podľa stupnice I 1-10 jedincov, II 11-50 jedincov, III 51-100 jedincov, IV 101-500 jedincov, V viac ako 500 jedincov a pridávame niekoľko sprievodných druhov, charakteristických pre stanovište.

1. Budča, ŠPR Boky, Čertova skala, skalnatá zatrávená le-
sostep, výška 470 m n.m., exp. JJV, 3.7.1986: *Orchis purpurea* I,
Acer campestre, *Allium montanum*, *A. ochroleucum*, *Asperula cynan-*

chica, *A. glauca*, *Brachypodium pinnatum*, *Campanula glomerata*, *Carduus collinus*, *Coronilla varia*, *Echium vulgare*, *Genista tinctoria*, *Geranium sanguineum*, *Lactuca perennis*, *Linaria genistifolia*, *Lychnis coronaria*, *Poa pannonica* subsp. *scabra*, *Stachys recta*, *Stellaria holostea*.

2. Budča, ŠPR Boky, preriedená dubina na V od Čertovej skaly pri zeleno značenom turistickom chodníku, výška 460 m n.m., exp. VJV, 3.7.1986: *Platanthera chlorantha* II, *Allium ochroleucum*, *Asperula glauca*, *Calamintha clinopodium*, *Digitalis grandiflora*, *Ligustrum vulgare*, *Melica uniflora*, *Melittis melissophyllum*, *Poa nemoralis*, *Silene italica*, *Stellaria holostea*, *Vigna spicata*.

3. Budča, ŠPR Boky, Pod Mihályho vyhlídkou, krovinatá lesostep, výška 450 m n.m., exp. JJV, 7.5.1986: *Neottia nidus-avis* I, *Acer campestre*, *Ajuga genevensis*, *Allium montanum*, *Artemisia absinthium*, *Arum alpestre*, *Cerasus mahaleb*, *Cornus mas*, *Corydalis cava*, *Ligustrum vulgare*, *Linaria genistifolia*, *Melica picta*, *M. uniflora*, *Margarospermum purpureoeruleum*, *Poa pannonica* subsp. *scabra*, *Pulmonaria mollis* subsp. *mollis*, *Rosa gallica*, *Scilla bifolia*, *Vigna praecox*, *V. spicata*.

4. Budča, ŠPR Boky, Sietno, okraj skalnej lesostepi na Z od údolia Sietno, výška 320 m n.m., exp. VJV, 7.5.1986: *Neottia nidus-avis* I, *Orchis pallens* II, *Ajuga genevensis*, *Allium montanum*, *Asperula glauca*, *Calamintha clinopodium*, *Carduus collinus*, *Chamaecytisus hirsutus*, *Lactuca perennis*, *Lathyrus niger*, *Linaria genistifolia*, *Myosotis stricta*, *Poa pannonica* subsp. *scabra*, *Potentilla arenaria*, *Rosa gallica*, *Seseli elatum*, *Trifolium alpestre*, *Ulmus minor*, *Veronica teucrium*.

5. Budča, ŠPR Boky, Bučan 579 m n.m., zalesnená plošina skalného brala na JV od kóty, výška 500 m n.m., exp. JJZ, 3.7.1986: *Cephalanthera longifolia* I, *Alliaria petiolata*, *Carpinus betulus*, *Dactylis polygama*, *Fagus sylvatica*, *Galium odoratum*, *Melica uniflora*, *Mycelis muralis*, *Poa nemoralis*, *Primu-*

la veris, *Quercus petraea*, *Rubus hirtus*, *Sanicula europaea*.

6. Trnavá Hora, Borovica (499 m n.m.), bukovodubový porast nad hradskou Trnavá Hora Nevole pri vyústení zväžnice, výška 330 m n.m., exp. ZJZ, 27.6.1986: *Epipactis helleborine* II, *Betonica officinalis*, *Campanula bononiensis*, *C. trachelium*, *Carex montana*, *Dentaria bulbifera*, *Galium odoratum*, *G. schultesii*, *G. vernum*, *Heracleum sphondylium*, *Hieracium murorum*, *Lathyrus vernus*, *Lilium martagon*, *Melittis melissophyllum*, *Mycelis muralis*, *Myosotis sylvatica*, *Poa nemoralis*, *Pulmonaria obscura*, *Sanicula europaea*, *Silene vulgaris*, *Symphytum tuberosum*, *Veronica chamaedrys*.

7. Trnavá Hora, Kľačany, Kamenné (720 m n.m.), lúka na okraji lesa na SV od osady, výška 590 m n.m., exp. SSV, 17.8.1985: *Dactylorhiza fuchsii* subsp. *sooana* II, *Agrimonia eupatoria*, *Anthoxanthum odoratum*, *Astrantia major*, *Briza media*, *Campanula patula*, *C. persicifolia*, *C. rapunculoides*, *Carlina acaulis*, *Dactylis glomerata*, *Festuca rubra*, *Hypericum maculatum*, *Cathartolinum catharticum*, *Nardus stricta*, *Potentilla erecta*, *Danthonia decumbens*, *Trifolium ochroleucum*, *T. sarosiense*, *Viola hirta*.

8. Trnavá Hora, Kľačany, lúka na okraji lesa na JV od lokality 7 cca 200 m, výška 585 m n.m., exp. SZ, 17.8.1985: *Dactylorhiza fuchsii* subsp. *sooana* II, *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea* I, *Astrantia major*, *Betula pendula*, *Briza media*, *Calamagrostis arundinacea*, *Carlina acaulis*, *Daucus carota*, *Genista tinctoria*, *Gentianella lutescens* subsp. *carpatica*, *Danthonia decumbens*, *Luzula luzuloides*, *Nardus stricta*, *Pyrola chlorantha*, *Trifolium sarosiense*.

9. Trnavá Hora, Kľačany, lúka na okraji lesa na V od lokality 7 cca 250 m, výška 580 m n.m., exp. ZSZ, 17.8.1985: *Dactylorhiza fuchsii* subsp. *sooana* I, *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea* I, *Listera ovata* II, *Platanthera bifolia* I, *Anthoxanthum odoratum*, *Antennaria dioica*, *Astrantia major*, *Calamagros-*

tis arundinacea, *Campanula persicifolia*, *Corylus avellana*, *Genista pilosa*, *G. tinctoria*, *Gentianella lutescens* subsp. *carpathica*, *Lathyrus sylvestris* subsp. *sylvestris*, *Lycopodium clavatum*, *Maianthemum bifolium*, *Pyrola chlorantha*, *Thymus pulegioides*, *Veronica officinalis*.

10. Trnavá Hora, Kľačany, lúka zbiehajúca k alúviu potoka, výška 565 m n.m., exp. SSZ, 17.8.1985: *Dactylorhiza fuchsii* subsp. *sooana* I, *D. sambucina* II, *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea* II, *Platanthera bifolia* I, *Anthoxanthum odoratum*, *Briza media*, *Carpinus betulus*, *Calamagrostis epigeios*, *Carex montana*, *Dianthus carthusianorum*, *Euphrasia rostkoviana*, *Gentianella lutescens* subsp. *carpathica*, *Helianthemum nummularium*, *Luzula luzuloides*.

11. Trnavá Hora, Kľačany, podmáčané alúvium potoka, výška 555 m n.m., exp. SV, 17.8.1985: *Dactylorhiza majalis* III (100), *Epipactis palustris* II, *Listera ovata* II, *Equisetum palustre*, *Deschampsia caespitosa*, *Molinia coerulea*, *Parnassia palustris*, *Potentilla erecta*, *Sanguisorba officinalis*, *Viola palustris*.

12. Trnavá Hora, Kľačany, Budiná (823 m n.m.), zamokrená lúka Bravenô, výška 790 m n.m., exp. JV, 26.6.1986: *Dactylorhiza majalis* II, *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea* I, *Listera ovata* I, *Crepis paludosa*, *Cynosurus cristatus*, *Colchicum autumnale*, *Glyceria nemoralis*, *Juncus conglomeratus*, *J. articulatus*, *Mentha longifolia*, *Myosotis scorpioides*, *Potentilla erecta*, *Veronica beccabunga*, *Vignea echinata*.

13. Ihráč, Budiná (823 m n.m.), vlhká lúka na SZ od kóty, výška 770 m n.m., exp. SZ, 26.6.1986: *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea* II, *Acer pseudoplatanus*, *Astrantia major*, *Athyrium filix-femina*, *Betonica officinalis*, *Campanula persicifolia*, *Dryopteris filix-mas*, *Myosotis palustris*, *Potentilla erecta*.

14. Ihráč, Okrúhly laz, vlhká lúka na SV vrchu Budiná (823 m n.m.), výška 810 m n.m., exp. JJZ, 26.6.1986: *Traunsteinera globosa* I, *Alisma plantago-aquatica*, *Cardamine pratensis*,

Deschampsia caespitosa, *Galium palustre*, *Myosotis palustris*, *Vigna echinata*, *V. vulpina*.

15. Ihráč, Budiná (823 m n.m.), podmáčaná lúka Ihráčky, výška 745 m n.m., exp. Z, 26.6.1986: *Dactylorhiza majalis* I, *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea* I, *Traunsteinera globosa* II, *Briza media*, *Hypericum maculatum*, *Lathyrus sylvestris*, *Garex riparia*.

16. Ihráč, Vápenná dolina, zmiešaný bukovojedľový porast, výška 755 m n.m., exp. J, 26.6.1986: *Epipactis helleborine* II, *Asarum europaeum*, *Dryopteris dilatata*, *Galium odoratum*, *Salvia glutinosa*, *Senecio fuchsii*.

17. Kremnica, Vtáčnik, lúka na SV od obce Nevolné, výška 960 m n.m., exp. SV, 27.6.1986: *Coeloglossum viride* II, *Dactylorhiza majalis* II, *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea* I, *Antennaria dioica*, *Botrychium lunaria*, *Carex montana*, *Convallaria majalis*, *Nardus stricta*, *Potentilla erecta*, *Scabiosa ochroleuca*, *Thesium linophyllum*.

18. Kremnica, Kremnický štít (1018 m n.m.), podmáčaná lúka s prameňom na JV od kóty, výška 938 m n.m., exp. JZ, 27.6.1986: *Dactylorhiza majalis* V, *D. sambucina* V, *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea* III, *Traunsteinera globosa* II, *Caltha palustris*, *Colchicum autumnale*, *Deschampsia caespitosa*, *Filipendula ulmaria*, *Galium palustre*, *Gladiolus imbricatus*, *Juncus conglomeratus*, *Pedicularis palustris*, *Chrysaspis spadicea*, *Vigna echinata*.

19. Kremnica, Kremnický štít (1018 m n.m.), lúka na Z od kóty (CHN *Orchis sambucina*), výška 945 m n.m., exp. ZJZ, 26.6.1986: *Coeloglossum viride* II, *Dactylorhiza sambucina* III, *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea* II, *Listera ovata* II, *Orchis morio* II, *Traunsteinera globosa* III, *Campanula persicifolia*, *Colchicum autumnale*, *Colymbada scabiosa*, *Amorpha montana*, *Gladiolus imbricatus*, *Scabiosa ochroleuca*, *Phyteuma spicatum*.

20. Kremnica, Kremnický štít (1018 m n.m.), vrcholová lúka (CHN *Crocus heuffelianus*), výška 1005 m n.m., exp. SSZ, 26.6. 1986: *Dactylorhiza majalis* II, *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea* II, *Amoria montana*, *Campanula serrata*, *C. persicifolia*, *Carlina acaulis*, *Crocus heuffelianus*, *Hypochaeris radicata*, *Lilium bulbiferum*, *Thesium linophyllum*.

21. Kremnica, Smrečník (1249 m n.m.), lúka Labúzová na J od kóty, výška 1150 m n.m., exp. Z, 14.8.1985: *Gymnadenia conopsea* subsp. *conopsea* I, *Traunsteinera globosa* II, *Campanula serrata*, *Carlina acaulis*, *Hieracium argillaceum*, *Luzula luzuloides*, *Poa chaixii*, *Valeriana tripteris*.

Latinské názvy rastlín sú podľa DOSTÁLA, (1982)

Literatúra:

DOSTÁL, J., 1982: Seznam cévnatých rostlin květeny československé. Praž. bot. zahrada, Praha-Troja, 408 pp.

Recenzie a nové knihy

ZALIBEROVÁ, M., JAROLÍMEK, I., SCHWARZOVÁ, T., ŠČEPKA, A., KRIPPELOVÁ, T., DÚBRAVCOVÁ, Z., (Eds.): Symposium Synanthropic Flora and Vegetation V. Martin, 1988. Proceedings. Vytlačil Podnik služieb, Martin, náklad 200 ks, 357 strán.

Zborník vyšiel ako nepredajná účelová publikácia pre účastníkov piateho sympózia o synantropnej flóre a vegetácii, ktoré sa konalo v minulom roku v Martine. Obsahuje 36 referátov a 10 téz k posterom. Referáty sú buď v angličtine s nemeckým súhrnom alebo v nemčine s anglickým súhrnom. Autori z Československa uvádzajú aj súhrn v národnom jazyku. Abecedné usporiadanie referátov podľa mien autorov umožňuje rýchlu orientáciu vo veľmi rôznorodej problematike synantropnej flóry a vegetácie. Rámcovo možno príspevky v zborníku na základe tematickej príbuznosti rozdeliť do niekoľkých skupín:

- 1) synantropizácia vegetácie
- 2) syntaxonómia synantropných spoločenstiev

- 3) vegetácia v mestách a pozdĺž komunikácií
- 4) vegetácia háld
- 5) segetálna vegetácia
- 6) synantropná flóra
- 7) ochrana synantropnej flóry a vegetácie

Príspevky v zborníku sú spolu od 57 autorov z desiatich európskych krajín. Vďaka tomu možno zborník považovať za prierez súčasného stavu a načrtnúť perspektív výskumu synantropnej flóry a vegetácie.

I. Jarolímek

BERTOVIÁ, L. a kol.: Flóra Slovenska IV/4. Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava 1988, náklad 2000 ks, 592 str., 71,- Kčs.

HINDÁK, F.: Studies on the chlorococcal algae (Chlorophyceae). IV. Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava 1988, Biologické práce, 24/1-2, náklad 400 ks, 264 str., 46,- Kčs.

PAGAN, J., RANDUŠKA, D.: Atlas drevín 2. OBZOR, Bratislava 1988, náklad 10000 ks, 406 str., 65,- Kčs.

KMEŤ, A.: Veleba Sitna. TATRAN, Bratislava 1989, náklad   ks, 296 str.
8 obr. príloh, 20,- Kčs.

Zo života spoločnosti

Činnosť Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV v r. 1988

Slovenská botanická spoločnosť mala ku koncu roku 1988 528 dobrovoľných členov, z toho 10 čestných a 26 zaslúžilých. Nositeľom Holubyho medaile bolo 21 členov. V priebehu roka vstúpilo 35 nových členov, nikto nevystúpil, 1 člen zomrel, 4 boli vylúčení (RNDr. Dorota BRILLOVÁ, CSc., p.b. Marian BUDAY, RNDr. Vladimír POKORNÝ, Ing. Milan GREŠTIAK) z dôvodu neplatenia členských príspevkov.

Vo svojej činnosti sa spoločnosť riadila rámcovým plánom na r. 1988. Valné zhromaždenie, ktoré sa konalo 13.4.1988, zvolilo nových členov a náhradníkov hlavného výboru SBS na funkčné obdobie rokov 1988-1991. Zvolení boli nasledovní členovia:

Predsedníctvo: doc. Ing. F. BENČAĽ, DrSc. (predseda), RNDr. Š. MAGLOCKÝ, CSc. (podpredseda), akademik S. HEJNÝ (podpredseda), RNDr. K. GOLIAŠOVÁ, CSc. (vedecký tajomník), RNDr. E. KMEŤOVÁ, CSc. (hospodár), RNDr. T. JEŠKO, CSc. (člen), RNDr. M. ZALIBEROVÁ, CSc. (člen)

Hlavný výbor: RNDr. T. BARANEC, CSc., RNDr. L. BERTOVÁ, CSc., RNDr. I. JAROLÍMEK, CSc., RNDr. E. MASAROVICHOVÁ, CSc., RNDr. K. MIČIETA, CSc., Ing. I. VOLOŠČUK, CSc. + 3 predsedovia pobočiek

Náhradníci: RNDr. K. BACIGÁLOVÁ, CSc., RNDr. M. HORECKÁ, RNDr. D. JAVORČÍKOVÁ, CSc., RNDr. P. ELIÁŠ, CSc.

Revízori: RNDr. D. ERDELSKÁ, CSc., RNDr. Z. DÚBRAVCOVÁ

V priebehu roka sa uskutočnilo celkove 111 akcií s účasťou 2195 členov. SBS s centrom v Bratislave sa člení na 3 pobočky v Nitre, Zvolene a Košiciach a podľa odborného zamerania členov na 5 sekcií (sekcia systematickej botaniky a geobotaniky, sekcia fyziológie rastlín, sekcia pre výskum synantropnej flóry a vegetácie, algologická sekcia a dendrologická sekcia), 3 odborné pracovné komisie (komisia pre prácu s mládežou, komisia pre

ochranu prírody, komisia pedagogická) a 2 pracovné skupiny (skupina rastlinnej cytológie a skupina rastlinných explantátov).

K zvyšovaniu odbornej úrovne svojich členov prispeli už tradične jarné a jesenné prednáškové cykly sekcií v Bratislave, Tesárskych Mlyňanoch a pobočiek v Nitre, Zvolene a Košiciach. Odznelo na nich celkove 72 odborných prednášok s účasťou 1553 poslucháčov a 4 semináre s 24 prednáškami a 132 účastníkmi. Zorganizovalo sa 8 odborných exkurzií, ktorých sa zúčastnilo 305 členov. V rámci jesenného prednáškového cyklu odznela prednáška o priebehu XIV. medzinárodného botanického kongresu v záp. Berlíne pre všetky sekcie s účasťou 50 členov. Komisia pre prácu s mládežou zorganizovala v poradí už 8. ročník odborných kurzov pre žiakov stredných škôl (gymnázií) v Bratislave - floristický kurz a kurz fyziologickej ekológie rastlín. Zúčastnilo sa 64 žiakov z 8 bratislavských a mimobratislavských gymnázií. Pobočka vo Zvolene zorganizovala floristický kurz pre žiakov gymnázií stredoslovenského kraja. Zúčastnilo sa 19 žiakov zo 6 gymnázií. Členovia komisie pre ochranu prírody boli aktívni najmä pri zostavovaní diela Červená kniha ČSSR III. Vypracovali expertízy, stanoviská k ochrane lokalít chránených druhov, stanovisko k návrhu Dohody o spolupráci medzi ÚŠOP-om a SBS, floristickú inventarizáciu niektorých ohrozených území a pod. Komisia pedagogická mala aktívny podiel a účasť na Projektoch československej výchovno-vzdelávacej sústavy (pri posudzovaní učebných osnov, učebníc na ZŠ a návrhov inovácie biologického učiva na stredných školách). Členovia pracovnej skupiny rastlinnej cytológie usporiadali Deň rastlinnej cytológie, kde odznelo 15 prednášok za prítomnosti 50 účastníkov. Členovia boli aktívni na konferencii mladých vedeckých pracovníkov UK a na sympóziu "Biotechnológia, tvorba a ochrana životného prostredia".

Finančné prostriedky pridelené na výskumnú činnosť prispeli k riešeniu č. ú. ŠPZV Flóra Slovenska, Rastlinné spoločenstvá SSR, Biológia rastlinných druhov a vegetačná dynamika a Produktivita lesných ekosystémov, časť sinice a riasy na pra-

coviskách ÚEBE CBEV SAV. Všetky uvedené úlohy si vyžadovali spoluprácu externých pracovníkov z ČSSR.

Spolupráca s ostatnými vedeckými spoločnosťami pri SAV a ČSAV bola dobrá, najmä spolupráca s ČSBS pri ČSAV. Realizovala sa účasťou na akciách, ktoré obe organizácie poriadali ako aj výmenou prednášateľov.

Sekcia systematickej botaniky a geobotaniky SBS v spolupráci s Bryologicko-lichenologickou sekciou usporiadala v dňoch 28.-30.9.1988 I. bryologicko-lichenologické dni pri príležitosti 50. výročia úmrtia botanika A. ZAHLBRUCKNERA. V spolupráci so Slovenskou spoločnosťou pre dejiny vedy a techniky pri SAV a inými inštitúciami zorganizovala v dňoch 22.-23.6.1988 vedecký seminár, spomienkovú slávnosť pri príležitosti 170. výročia narodenia slovenského lekára a botanika MUDr. Gustáva REUSSA. Východoslovenská pobočka SBS bola spoluúčastná pri zorganizovaní seminára k 170. výročiu narodenia botanika a mykológa európskeho významu Fridricha HAZSLINSKÉHO dňa 7. januára 1988 v Prešove. Pracovníci sekcie systematickej botaniky a geobotaniky sa podieľali na zorganizovaní medzinárodnej konferencie RVHP "Karpatská flóra", ktorá sa uskutočnila 19.-22.8.1988 v Smoleniciach. Konferencie sa zúčastnilo 75 vedeckých pracovníkov z 26 inštitúcií, z toho 17 pracovníkov zo zahraničia.

Sekcia fyziológie rastlín úzko spolupracuje s ČSBS, so sekciou cytológie, anatómie a embryológie. Pri zabezpečovaní členstva v Európskej federácii rastlinných fyziológov spolupracovala tiež so sekciami fyziológie rastlín a biológie bunky Čs. biologickej spoločnosti.

Sekcia pre výskum synantropnej flóry a vegetácie SBS bola hlavným organizátorom 5. medzinárodného sympózia "Synantropná flóra a vegetácia", ktoré sa uskutočnilo v dňoch 22.-27. augusta 1988 v Martine. Odznelo 27 referátov, z toho 18 zo zahraničia, prezentovalo sa viacero posterov. V programe sympózia boli aj 3 exkurzie. Dobrá spolupráca je medzi sekciami synantropnej botaniky SBS a ČSBS.

Algologické sekcie SBS a ČSBS boli spoluorganizátormi čs. algologickej konferencie, ktorá sa uskutočnila v dňoch 12.-16. 9.1988 na Vlčom kopci. Formou prednášok sa algologická sekcia SBS zúčastnila akcií poriadaných Čs. spoločnosťou mikrobiologickou pri ČSAV a Čs. limnologickou spoločnosťou pri ČSAV pri zorganizovaní postgraduálneho kurzu pre hydrobiológov v dňoch 5.-9.9.1988 v Tatranskej Štrbe.

Dendrologická sekcia SBS spolupracuje s dendrologickou sekciou ČSBS. Pracovníci sekcie boli aktívni najmä pri organizovaní X. kongresu dendrológov socialistických krajín.

Naďalej pokračovala veľmi dobrá spolupráca s botanickými pracoviskami zo Slovenska, Moravy i Čiech pri spracúvaní diel medzinárodného významu: Flóra Slovenska a Červená kniha ČSSR III ako i vysokými školami PrFUK v Bratislave, VŠP v Nitre, UPJŠ v Košiciach, VŠLD vo Zvolene. V uplynulom roku sa rozvinula veľmi dobrá spolupráca s pracoviskami TANAP-u a ÚŠOP-u pri organizovaní budúceho V. zjazdu SBS, ktorý sa uskutoční v dňoch 4.-8.9.1989 za účasti zahraničných členov v Tatranskej Lomnici.

SBS pri SAV vydala v r. 1988 jedno číslo členského periodika Bulletinu v novej úprave ako jubilejný 10. ročník.

Z uvedeného prehľadu je zrejmá bohatá činnosť všetkých zložiek SBS pri SAV. Členovia SBS sa vo svojej činnosti riadili zásadami a cieľmi, ktoré sú obsiahnuté v Stanovách SBS. Aj v r. 1988 sa vo zvýšenej miere podieľali na rozvoji a zvyšovaní úrovne špeciálnych disciplín odboru botanika v celej Slovenskej socialistickej republike.

Kornélia Goliašová
za Hlavný výbor SBS pri SAV

Zaslúžilý člen SBS v roku 1988:

doc. RNDr. Viera FERÁKOVÁ, CSc.

Holubbyho medaila udelená v roku 1988:

doc. RNDr. Jozef MÁJOVSKÝ, doc. RNDr. Augustín MURÍN, CSc. - Karyotaxonomický prehľad flóry Slovenska. Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1987.

doc. RNDr. Augustín MURÍN, CSc., tiež za publikáciu - Mitotický cyklus a jeho regulácia endogénnymi a exogénnymi faktormi. Biologické práce, 33/2, Veda, vydavateľstvo SAV, Bratislava, 1987.

B l a h o ž e l á m e

Erráta

Prosíme čitateľov, aby si v predchádzajúcom čísle 10/1/1988 opravili na str. 28 Čestní členovia v roku 1987 na Zaslúžilí členovia v roku 1987.

Seminár k 170. výročiu narodenia Fridricha HAZSLINSKÉHO

Významnou postavou našich dejín botaniky a mykológie je Fridrich HAZSLINSKÝ. Narodil sa 6. januára 1818 v Kežmarku v nemeckej remeselníckej rodine. Počas štúdia na lýceu v rodnom meste získal trvalý záujem o botaniku. Ďalšie štúdia vo viacerých mestách Uhorska završil vo Viedni. V r. 1846 sa stal profesorom matematiky a prírodných vied na kolégiu v Prešove. Viackrát bol rektorom kolégia a riaditeľom gymnázia. Zomrel v Prešove 18. novembra 1896.

S menom F. HAZSLINSKÉHO je spojené rozsiahle dielo v botanike, mykológii, paleontológii, geológii a mineralógii. Spočiatku sa venoval floristike a fytogeografii vyšších rastlín. Svoju prvú prácu predniesol na zasadnutí Spoločnosti uhorských lekárov a prírodovedcov. Veľa prác publikoval v časopisoch (Príspevky k poznaniu karpatskej flóry 1852-1864). Knižne vyšli Flóra severného Uhorska (1863), Kľúč na určovanie vyšších rastlín (1870) a Botanická príručka cievnatých rastlín Uhorska (1872).

Veľa pozornosti venoval F. HAZSLINSKÝ kryptogamológii. V algológii sa zaoberal najmä rozsievkami. Sústavnú pozornosť venoval lichenológii a bryológii. Výsledky svojej práce zhrnul do monografií Lišajníky Uhorska (1884) a Machorasty Uhorska (1885). V neskoršom období sa sústredil na mykológiu. Aj tu prešiel cez jednotlivé skupiny a napísal prvé práce o mykoflóre Uhorska v maďarských, rakúskych a anglických časopisoch.

Dielo F. HAZSLINSKÉHO bolo viackrát ocenené. Stal sa riadnym členom Maďarskej akadémie vied, čestným členom Prírodovedeckej spoločnosti v Budapešti a čestným členom Francúzskej mykologickej spoločnosti.

Pri príležitosti 170. výročia narodenia Fridricha HAZSLINSKÉHO usporiadala východoslovenská pobočka Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV seminár. Uskutočnil sa 7. januára 1988 v Prešove. Hlavný referát predniesol RNDr. Ivan HRABOVEC, pracovník Ústavu historických vied SAV. V referáte uviedol životopisné údaje a zhodnotil dielo F. HAZSLINSKÉHO najmä v oblasti vyšších rastlín. V bohatej diskusii sa pripomenula aktuálnosť niektorých prác a floristických údajov. Súčasťou seminára bola výstava publikovaných prác (z fondov Štátnej vedeckej knižnice v Prešove) a ukážky herbárových položiek lišajníkov a húb (zo zbierok Múzea Slovenskej republiky rád v Prešove). Po skončení seminára účastníci položili kyticu na hrob F. HAZSLINSKÉHO. V programe bola prehliadka Stanice mladých prírodovedcov pri Okresnom dome pionierov a mládeže, v ktorom sa seminár uskutočnil. Na jeho organizovaní sa podieľali najmä RNDr. A. ŠČAVNICKÝ a RNDr. Ľ. DOSTÁL.

M. Repčák

Tretí cyklus floristického kurzu pre žiakov gymnázií Stredoslovenského kraja

V dňoch 15. a 16. júna 1988 usporiadala Stredoslovenská odbočka Slovenskej botanickej spoločnosti SAV pri Vysokej škole

lesníckej a drevárskej vo Zvolene tretí cyklus floristického kurzu pre žiakov gymnázií Stredoslovenského kraja. Zúčastnilo sa ho 19 žiakov z gymnázií: Brezno (3), Handlová (3), Krupina (2), Rimavská Sobota (1), Zvolen (2) a Žilina (3). Floristický kurz viedli prof. Ing. Milan KRIŽO, CSc. a Ing. Miroslav MANICA, CSc.

Prvý deň sa žiaci oboznámili s významom kurzu pre floristický výskum Slovenska, s fyto geografickým rozdelením Slovenska, zberom a spracovaním rastlinného materiálu, s ochranou rastlinných druhov a chránenými druhmi, s dokumentáciou a významnou botanickou literatúrou. Na druhý deň prešli lesnými porastami a stráňami Urpína, Radvaňskej Jamky a Vartovky.

Záujem žiakov bol veľký, a preto kurzy zorganizujeme aj v budúcych rokoch.

M. Manica

Seminár k výročiu Gustáva REUSSA

V dňoch 22.-23. júna 1988 sa konal vedecký seminár, spomienková slávnosť a exkurzia pri príležitosti 170. výročia narodenia slovenského lekára, botanika a osvetového pracovníka Gustáva REUSSA. Podujatie organizovali: Ministerstvo kultúry SSR, Slovenská spoločnosť pre dejiny vied a techniky pri SAV, Slovenská botanická spoločnosť pri SAV, Ústredná správa múzeí a galérií, Gemerská vlastivedná spoločnosť, CHKO Muránska planina, MsNV Revúca a ONV Rožňava.

Na seminári odznelo 5 referátov. J. GALLO vo svojom vystúpení "Gemer a Revúca v národnoobrodeneckom hnutí" poukázal, že typickým rysom slovenského národného obrodeneckého hnutia je jeho decentralistický charakter. Popri väčších mestách na Slovensku pôsobilo v slovenských mestečkách a dedinách mnoho drobných národných dejateľov, ktorí tu rozširovali obrodenecké myšlienky. Medzi tieto drobné mestečká slovenského národného obrodeneckého hnutia patrí aj Revúca, vďaka tamjšej slovenskej inteligencii, sústredene-

nej okolo rodiny Reussovcov. Osobitné postavenie v národnoobrodeneckom hnutí na Slovensku mal Gemer, vyznačujúci sa nevšednými prírodnými krásami a veľkým prírodným bohatstvom. I. HRABOVEC v referáte o živote G. REUSSA vykreslil prostredie, v ktorom vyrastal. Upozornil na prírodovedné záujmy jeho otca Samuela, ktorý sa osobne poznal s významným nemeckým literátom a prírodovedcom Johannom W. GOETHEM. Rozobral styky a korešpondenciu G. REUSSA s inými vedcami. D. MAGIC podrobne rozobral v kollárovskej staroslovenčine publikované dielo G. REUSSA *Kvĕtna Slovenska* (1856) ako prvú súhrnnú prácu o rastlinstve terajšieho územia Slovenska. Obsahuje do 2000 druhov rastlín a ak ju porovnáme čo do počtu druhov, málo sa odlišuje od dnešných bežných flór. Jej význam tkvie aj v tom, že G. REUSS utvoril mnohé rodové a druhové slovenské mená a položil základy dnešnej botanickej termilógie. Niektoré z mien, ktoré sú uvedené v *Kvĕtna Slovenska*, prevzalo aj najnovšie botanické názvoslovie. J. KLIMENT zhodnotil rukopisy botanické, národopisné a jazykovedné, ktoré G. REUSS zanechal a sú uložené v Archíve literatúry a umenia Matice slovenskej v Martine. Ako posledný odznel podnetný referát J. HAJDÚKA o súčasnom stave a perspektívach rozvoja botaniky na Slovensku. Všetky referáty sú uverejnené v *Obzore Gemera*, 19/3, 1988.

Po skončení seminára na mestskom cintoríne v Revúcej predseda MsNV M. GAŽUR odhalil G. REUSSOVI pamätnú tabuľu na symbolickom hrobe (presné miesto, kde bol pochovaný, nepoznáme). Na tabuli sú napísané posledné verše z básne *Nad hrobom Dr. G. REUSSA* od Samuela ORMISA z r. 1861: ... na ľvú mohyľu, Na znak vďačnosti Tebe spanilú, Na ňu napíše ruka vlastenská: Tu leží pisár *Kvĕtna Slovenska*.

Popoludní sa v kine premietali farebné filmy z ochrany prírody regionálneho významu.

23. júna 1988 sa uskutočnila exkurzia náučným chodníkom z Veľkej lúky na Muránsky hrad a Muránsku planinu.

Sympóziu Synantropná flóra a vegetácia V

Naväzujúc na tradíciu bratislavských sympózií konalo sa 22.-27. augusta 1988 v Martine celoštátne sympóziu s medzinárodnou účasťou "Synantropná flóra a vegetácia V". Usporiadateľmi boli Slovenská botanická spoločnosť - Sekcia pre výskum synantropnej flóry a vegetácie, Ústav experimentálnej biológie a ekológie CBEV SAV a Československá botanická spoločnosť - Sekcie antropofyt. Na organizovaní sa aktívne podieľali aj ďalšie botanické pracoviská (Katedra botaniky a pedológie PvFUK Bratislava, Botanická záhrada UK Turčianska Štiavnička, Botanická záhrada Košice, Krajské vlastivedné muzeum Olomouc). Úspešné zvládnutie akcie je príkladom dobrej spolupráce botanikov rôznych pracovísk našej vlasti.

Pri hodnotení tohto jubilejného sympózia sa žiada pripomenúť v krátkosti tradíciu predchádzajúcich seminárov a sympózií, ktoré značnou mierou prispeli k rozvoju botanického výskumu na Slovensku. Bol to Zjazd Slovenskej botanickej spoločnosti r. 1970, na ktorom odzneli prvé prednášky na tému: Synantropná flóra a vegetácia. Zhodnotil sa i vtedajší stav výskumu a vytýčili ďalšie úlohy, ktoré táto problematika vyžadovala. Výskum bolo potrebné koordinovať, zabezpečiť spoluprácu pracovísk rozptýlených po celej republike a získané výsledky konfrontovať s výskumom v zahraničí. Iniciátorkou myšlienky organizovania sympózií s uvedenou tematikou bola RNDr. I. KRIPPELOVÁ, CSc. Svoje pracovné nadšenie preniesla na skupinu mladších kolegov, s ktorými zorganizovala a usporiadala tri sympóziá v Bratislave v rokoch 1973, 1976, 1982. Vysoká odborná úroveň ako aj milá priateľská atmosféra týchto podujatí mali stále väčší ohlas v Československu i zahraničí.

Pri organizovaní sympózia "Synantropná flóra a vegetácia V" v roku 1988 štafetu predsedníčky organizačného výboru prebrala RNDr. M. ZALIBEROVÁ, CSc. V snahe zamerať štúdium v exkurznej časti na synantropizáciu vysokohorskej flóry rozhodli sa

organizátori usporiadať sympóziu v Martine, meste Matice slovenskej, ktorá je symbolom slovenskej národnosti, a to práve v jubilejnom 125. roku jej založenia.

Sympóziu sa konalo v reprezentačných priestoroch Matice slovenskej za účasti 80 vedeckých pracovníkov z Československa a hostí z Poľska (6), NDR (10), Maďarska (6), Holandska (3), NSR (2), Západného Berlína (2), Rakúska (2), ZSSR (1) a Nórska (1). Sympóziu slávnostne otvorila RNDr. M. ZALIBEROVÁ, CSc. Nasledovali pozdravné príhovory člena korešp. I. DAUBNERA, DrSc. riaditeľa Ústavu experimentálnej biológie a ekológie CBEV SAV, PhDr. P. MARUNIAKA, zástupcu riaditeľa Slovenskej národnej knižnice Matice slovenskej a RNDr. Š. MAGLOCKÉHO, CSc., ktorý účastníkov privítal za Slovenskú botanickú spoločnosť.

V pracovnej časti sympózia bolo prednesených 27 referátov. O vplyve človeka na vegetáciu prednášali: KORNAŠ (Poľsko), DUTY (NDR), ARTS a kolektív (Holandsko). História výskumu synantropnej flóry a vegetácie na Slovensku sa zaoberal ELIÁŠ (ČSSR). Niektoré synantropné spoločenstvá charakterizovali VEVLE (Nórsko), KLIMENT (ČSSR), WNUK (Poľsko), MOCHNACKÝ (ČSSR). Výsledky výskumu spoločenstiev okrajov ciest v strednej Európe podali HEINDL a ULLMANN (NSR). Ďalšou témou boli otázky vegetácie miest - GOLDBERG a GUTTE (NDR), TERPÓ a BÁLINT (Maďarsko), KOPECKÝ (ČSSR); teoretickými problémami sa zaoberali CORNELIUS (Záp. Berlín), KLOTZ (NDR) a KUNICK (NSR). Vzťahy medzi poľnými plodinami a burinami riešili KOVÁŘ, FRANTÍK, KOBLIHOVÁ, STEJSKALOVÁ (ČSSR), variabilitu *Avena fatua* - KOHN (ČSSR), ochranu ohrozených druhov a spoločenstiev burín - HILLBIG a ILLIG (NDR). Literatúru, vzťahujúcu sa na rastlinstvo stano-
višť ťažkých kovov v Rakúsku zhrnul PUNZ (Rakúsko). O synantropných rastlinných druhoch prednášali: JEHLÍK (ČSSR), BERNÁTOVÁ a SCHWARZOVÁ (ČSSR), CZIMBER a HORVÁTH (Maďarsko), ROSTANŠKI (Poľsko).

Mimo programu si prítomní vypočuli dve prednášky s premietaním diapozitívov: VEVLE - Vegetácia Nórska a KORNAŠ - Vege-

tácia Nigérie. V prestávkach medzi rokovaniami sa účastníci oboznámili s tematikou početných vystavených posterov. Súčasťou sympózia bola výstavka kníh a časopisov, kde prezentovali svoje publikácie zúčastnené československé pracoviská. Texty referátov a posterov boli publikované v zborníku "Symposium Synanthropic Flora and Vegetation V", ktorý účastníci dostali pri prezentácii. Prednáškovú časť sympózia zhodnotil a ukončil predseda sekcie antropofyt Československej botanickej spoločnosti pri ČSAV Ing. K. KOPECKÝ, DrSc.

Exkurzné trasy viedli do Veľkej Fatry, Liptovskej kotliny a Západných Beskýd na prirodzené a poloprirodzené lokality vegetácie, rôznym spôsobom ovplyvňovanej človekom. Účastníci sa oboznámili s typickým horským rastlinstvom a diskutovali o problémoch ochrany celých lokalít i jednotlivých druhov. V krásnom prostredí hôr v srdci Európy si všetci uvedomili zodpovednosť, ktorú musí naša generácia prijať za zachovanie prírodných krás Československa, za ochranu prírodných hodnôt Európy, za záchranu života.

T. Schwarzová

X. kongres dendrológov socialistických krajín Súčasný stav výskumu prirodzenej dendroflóry z aspektu ochrany jeho genofondu, Sofia, 3.-8.10.1988

Prirodzená dendroflóra, ako organická súčasť fytogenofondu, je najvýznamnejším obnoviteľným prírodným zdrojom a nevyhnutnou zložkou optimálneho životného prostredia. Pre existenciu ľudskej populácie má strategický význam. V dôsledku silného antropického vplyvu dochádza k ochudobňovaniu dendrogenofondu, dokonca k ohrozeniu existencie niektorých druhov.

Cieľom konferencie bola analýza týchto procesov, konfrontácia výsledkov výskumu dendroflóry jednotlivých krajín, posúdenie možností čeliť negatívnym vplyvom na báze medzinárodnej spolupráce.

X. kongres dendrológov sa konal pod záštitou Bulharskej akadémie vied (Bot. ústavu a Ústavu lesa) s ústrednou témou: "Súčasný stav výskumu prirodzenej dendroflóry z aspektu ochrany jeho genofondu". Kongresu sa zúčastnilo 69 domácich (BĽR) a 73 zahraničných delegátov zo socialistických krajín, okrem Rumunska. Rokovanie prebiehalo v 3 sekciách, kde odznelo celkom 98 referátov v tematických oblastiach: súčasné problémy dendrológie, úloha botanických záhrad a arborét pri ochrane genofondu, genofond lesov a metódy jeho ochrany. V hlavných referátoch sa jednoznačne konštatoval negatívny vplyv antropickej činnosti na prirodzenú vegetáciu a jej zložky. Poukazovalo sa na to, že v každej krajine rastie percento ohrozených druhov, viaceré sú na okraji existencie. V dôsledku vplyvu exhalátov a imisií odumierajú celé lesné komplexy, ale aj mestská zeleň. Niektoré referáty konštatovali, že z hľadiska zachovania súčasného genofondu drevín je nevyhnutné znížiť úroveň znečistenia ovzdušia a vôd. Viaceré referáty sa zaoberali metodickými aspektami ochrany genofondu cestou in situ a ex situ. V tejto oblasti by sa mali významnou mierou podieľať botanické záhrady a arboréta (prof. KOCHNO, Kyjev). Väčšina referátov bola zameraná na interpretáciu výsledkov výskumu v rôznych oblastiach dendrológie, od introdukcie až po karyológiu. Zaujímavé výsledky boli získané pri analýze introdukovaných i domácich druhov rodu *Quercus* v Bulharsku (GENOV, UZUNOVA, PETROV). Celý rad referátov sa zaoberal komplexným výskumom konifer, a to od biometrických analýz po karyológiu a ekológiu (KALMUKOV, MURATOVA ap.). Mimořiadny ohlas mal referát hl. predstaviteľa československých dendrológov doc. BENČAĽA, ktorý podával informáciu o súčasnom výskume v oblasti dendrobiológie a koncepcii ochrany dendrogenofondu v Československu. Návrh koncepcie predstavuje v podstate konkrétny projekt ochrany dendrogenofondu v Československu. Referáty boli publikované v zborníku.

Na záver rokovania kongresu sa prijala rezolúcia s týmito závermi:

- zintenzívniť výskum genofondu prirodzenej i alochtónnej dendroflóry
- venovať pozornosť urýchlenému vydaniu národných červených kníh a prehľadu ohrozených druhov na území krajín RVHP
- orientovať základný a aplikovaný výskum na ochranu genofondu metódou in situ a ex situ
- vybudovať sieť botanických záhrad za účelom ochrany genofondu ex situ
- zintenzívniť a zefektívniť medzinárodnú spoluprácu dendrológov i inštitúcií krajín RVHP

XI. dendrologický kongres sa uskutoční v r. 1992 v Arboréte Mlyňany pri príležitosti 100. výročia jeho založenia.

T. Baranec

Personálie

V roku 1989 si pripomenieme životné jubileá nasledovných členov Slovenskej botanickej spoločnosti: Ing. František BENČAŤ, DrSc. (18.9.1929), Ing. Alexander GALLO (1.1.1939), RNDr. Otília GAŠPARÍKOVÁ, CSc. (12.5.1939), akademik Slavomil HEJNÝ, DrSc. (21.6.1924), RNDr. Júlia HORVÁTOVÁ, CSc. (3.4.1924), RNDr. Matilda JATIOVÁ (25.2.1939), RNDr. Anna JAVORKOVÁ (18.5.1939), prof. Lýdia JELEMENSKÁ (8.8.1939), doc. Ing. Jan JENÍK, CSc. (6.1.1929), doc. RNDr. Zuzana JUREKOVÁ, CSc. (3.6.1939), doc. RNDr. Anton JURKO, DrSc. (28.8.1924), RNDr. Eduard KRIPPEL, CSc. (26.11.1929), RNDr. Mária LUXOVÁ, DrSc. (26.9.1924), RNDr. Darina MÜLLEROVÁ (23.7.1939), Ing. Karol NAGY (21.1.1924), Ing. Cyprián PAULECH, CSc. (27.11.1929), doc. RNDr. Vojtech PECIAR, CSc. (19.7.1929), Ing. Iva PELIKÁNOVÁ, CSc. (15.3.1924), Ing. Jozef PIATKA (23.1.1924), prom. biol. Oldřich POTŮČEK (30.11.1929), Ing. František PROCHÁZKA (3.3.1939), RNDr. Milan RUŽIČKA, CSc. (29.5.1929), RNDr. Anatólia ŠPÁNIKOVÁ, CSc. (30.12.1929), Ing. Milan ŠVEC (2.11.1939), RNDr. Anna UHRÍKOVÁ (18.2.1939), RNDr. Kamila ZAHRADNÍKOVÁ, CSc. (18.2.1929).

Výbor SBS jubilantom srdečne blahoželá!

Boli ste pri tom

Vo Vašich nohách sú cesty za mapovaním rašelinísk, za geobotanickým mapovaním Kráľovej hole, Čuntavy, Troch chotárov ...

Čas za volantom.

V očiach máte obrazy od Oravy po Domicu, od Moravy po Uh.

Viac ako dvadsať rokov ste pracovali na oddelení geobotaniky.

Čo ste poznali, mali ste rád.

Hravo ste premenovali ostricu pevnú na *Carex fabricata* JANEČEK.

Rudolf JANEČEK sa dožíva 28.1.1989 šesťdesiatich rokov.

Prajeme mu, aby voľnejší časový priestor využil v zdraví na

osobné záľuby.

Št. M.

Životné jubileum RNDr. Edity URVICHIAROVEJ

Tohto roku si pripomenieme životné jubileum dlhoročnej členky SBS RNDr. Edity URVICHIAROVEJ.

Narodila sa 28. mája 1939 v Revúcej v rodine stolára. Po skončení štúdia na gymnáziu sa zapísala na Prírodovedeckú fakultu UK v Bratislave, kde študovala kombináciu biológia-zemepis a od 3. ročníka špecializáciu systematická botanika a geobotanika. V diplomovej práci sa zaoberala vegetačnými pomermi alúvia riečky Muráň.

V auguste 1963 nastúpila na Biologický ústav SAV v Bratislave, kde počas posledných dvoch rokov vysokoškolského štúdia pracovala ako vedecká pomocná sila. Jej prvým terénnym pracoviskom boli trvalé plochy v okolí CHZJD v Šali a Niklovej huti v Seredi, kde vykonávala inventarizačný floristický výskum.

V období rokov 1964-1971 sa preorientovala na výskum lúčnych a pasienkových spoločenstiev v podhorských a horských oblastiach Liptova a z tejto problematiky obhájila r. 1972 na PvFUK v Bratislave rigoróznou prácu.

R. 1972 nastúpila na Mestskú správu pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody a po utvorení oddelenia ochrany prírody sa stala jeho vedúcou. Presadzovala rozšírenie územia ŠPR Devínska Kobyla a významnou mierou sa pričínila o inventarizačný prieskum zelene Bratislavy. Vykonávala tiež funkciu tajomníčky Poradného zboru Bratislavského lesného parku a MV SZOPK v Bratislave a odborne usmerňovala obľúbenú súťaž pre žiakov základných a stredných škôl "Poznaj a chráň prírodu Bratislavy".

R. 1977 sa jubilatka presťahovala do Rožňavy. Pracuje v Baníckom múzeu ako biológ. Venuje sa predovšetkým rozvíjaniu botanického zbierkového fondu, ale pod jej ochranou sú i zbierky zoologické. V rámci riešenia štátnych úloh sa orientuje na

poznávanie floristického bohatstva CHKO Slovenský Kras a na štúdium flóry mesta Rožňavy, so zreteľom na výskyt peľových a-lergických ochorení. V rámci okresu spolupracuje s viacerými ochranárskymi pracoviskami; vypracováva podkladové materiály pre návrhy k vyhláseniu chránených území.

Bohatá a nie menej záslužná je aj výchovná činnosť jubilančky. Vykonáva poradenskú prácu a poskytuje konzultácie žiakom, vysokoškolákom a pedagogickým pracovníkom, odborne vedie diplomové práce, biologické témy v rámci BIO, SOČ, ŠVOČ a postgraduálneho štúdia. Okrem toho vedie Klub botanikov - talentovaných študentov z Gymnázia v Rožňave. Najväčšou odmenou za túto nezištnú a zanietenú prácu sú pre našu jubilančku predovšetkým kladné hodnotenia diplomových prác a dobré umiestnenia jej zverencov v krajských a celoštátnych kolách menovaných súťaží.

Zaujímavou činnosťou v múzeách je výstavná práca, ktorá je výsledkom usilovnej zbierkotvornej činnosti a výskumu. Dr. URVI-CHIAROVÁ je spoluautorkou scenára stálej expozície Príroda Slovenského Krasu a priľahlých oblastí (1983) a spoluautorkou scenárov krátkodobých výstav, ako napr. Naše huby (1978), Huby (1984), Liečivé rastliny (1988), ktoré boli kladne hodnotené odborníkmi i širokou verejnosťou. Je autorkou pôvodných vedeckých prác, viacerých odborných a populárno-vedeckých článkov. Aktivizuje sa v práci spoločenských organizácií. V súčasnosti vykonáva funkciu predsedníčky PaT pri OV SAK v Rožňave.

Pole pôsobnosti našej jubilančky je veľmi široké, popri tom jej osobnosť zdobí skromnosť, čestnosť, pracovitosť a neobyčajná ochota vždy pomôcť a rozdávať sa. Do ďalších rokov jej všetci želáme predovšetkým pevné zdravie, veľa životnej sily a optimizmu, zdaru vo všestrannej odbornej činnosti a spokojnosti v osobnom živote.

M. Peniašteková

RNDr. Štefan EGED, CSc. päťdesiatnikom

Naše stretnutie s jubilantom RNDr. Štefanom EGEDOM, CSc. (nar. 5.7.1939 v Olšovanoch okr. Košice) spadá do začiatku sedemdesiatych rokov, kedy sa konal intenzívny produkčno-ekologický výskum v Bábě pri Nitre. Na slovenskom projekte Medzinárodného biologického programu (IBP, UNESCO) v Bábě sa v priebehu niekoľkých rokov aktívne podieľalo takmer 60 vedeckých pracovníkov z dvadsiatich vedeckých inštitúcií SAV, vysokých škôl, lesníckych, poľnohospodárskych a iných rezortných pracovísk. Medzi nich patrilo aj Dr. Š. EGED, ktorý sa niekoľko rokov venoval produkčno-ekologickému a fyziologickému výskumu bylinnej vrstvy dubovo-hrabového lesa v Bábě.

Dr. Š. EGED začínal dráhu vedeckého pracovníka na Oddelení ekológie Botanického ústavu SAV a neskôr pokračoval na Oddelení produkcie ekosystémov Ústavu experimentálnej biológie a ekológie SAV v Bratislave. Najviac pozornosti venoval autekologickému štúdiu pľúcника lekárskeho, dominantného druhu lesného porastu v Bábě. Vtedy strávil veľa času mimo domova a svojej rodiny. S entuziazmom, pre neho tak typickým, zápasil s problémami, ktoré nachádzal v zložitom lesnom poraste. Dr. Š. EGED, ako absolvent štúdia geobotaniky na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave (1962-1967) mal cit i pre širšie chápanie vzťahov rastlina-prostredie.

Získané výsledky dlhoročnej výskumnej práce z oblasti produkčno-ekologického a fyziologického výskumu bylinnej vrstvy lesného porastu v Bábě zhrnul v roku 1977 ako spoluautor Syntézy oddelenia produkcie ekosystémov ÚEBE SAV v diele "Primárna produktivita dubovo-hrabového ekosystému".

Ako vysokoškoláčka a neskôr ako spolupracovníčka som našla v Dr. Š. EGEDovi nielen vždy ochotného pomocníka, ale aj priateľa, ktorý sa dokázal po vedátorskej práci aj úprimne zabaviť. V mene bývalých spolupracovníkov, slovenských ekológov a fyziológov - členov SBS, by som chcela nášmu jubilantovi po-

ďakovať za vykonanú prácu a popriať v ďalšom živote dobré zdravie a uspokojenie z vedeckých úspechov vo vedeckom bádání.

Štefan, nech Ti cukrová repa, ktorej sa s takou láskou v posledných rokoch venuješ, naozaj úprimne "osladzuje" ďalšie roky Tvojho života.

E. Masarovičová

Životné jubileum RNDr. Alberta ŠČEPKA

11. augusta 1929 sa na Záhorí v Plaveckom Mikuláši narodil vo viacdetej rodine Dr. Albert ŠČEPKA. Základnú školu navštevoval v rodisku, gymnázium v Nitre, kde r. 1949 maturoval. Životná cesta jubilanta v ťažkých povojnových rokoch bola zložitá. Po skončení základnej vojenskej služby pracoval krátky čas v Okresnom priemyselnom kombináte v Malackách ako nákupný referent. Neskôr nastúpil na miesto technika do Laboratória geobotaniky a systematiky rastlín SAV v Bratislave. V r. 1967 sa zapísal na diaľkové štúdium na Prírodovedeckej fakulte UK. V r. 1973 štúdium úspešne ukončil na Katedre geobotaniky.

Ani sa nám nechce veriť, že na oddelení geobotaniky ÚEBE SAV pracuje viac ako 35 rokov. Mnoho rokov strávil pri mapovaniach, terénnych a organizačných prácach na diele Geobotanická mapa Slovenska (1:200 000). Autorsky spolupracoval na liste Senica (1:200 000) a na Potenciálnej prirodzenej vegetácii záujmového územia Bratislavy pre potreby sídelnej zelene (1:50 000). Zaoberal sa problematikou pôvodnosti borovice čiernej v Malých Karpatoch a spoločenstvami borovice lesnej na vápencových podkladoch. Študoval vegetačné problémy agátových lesov na Východoslovenskej nížine, Dolnej Malante a Podunajskej nížine. Vzácne hobby - cudzie jazyky - uplatnil neraz ochotne a rád pri prekladoch, tlmočení a korigovaní odborných cudzojazyčných textov pre blízkych i vzdialených kolegov.

Albert, uchovaj si na dlho dobré zdravie, pre Teba príslovečnú skromnosť a svojský humor - to Ti želajú priatelia a ko-

legovia z oddelenia geobotaniky.

M. Zaliberová

Životné jubileum doc. RNDr. Daniela MIADOKA, CSc.

Do kruhu mladých päťdesiatnikov pribudne v tomto roku aj doc. RNDr. Daniel MIADOK, CSc. Narodil sa 28. augusta 1939 v Mládzove, okres Lučenec. Láska k prírode ho priviedla na Lesnícku školu v Liptovskom Hrádku a po maturite v roku 1959 na Prírodovedeckú fakultu UK v Bratislave. Vysokoškolské štúdium ukončil v roku 1964 na Katedre geobotaniky PvFUK, kde začal pracovať ako asistent, neskôr odborný asistent a po habilitácii r. 1980 ako docent. R. 1985 prešiel na novozaloženú Katedru biológie a ekológie človeka, oddelenie ochrany a tvorby životného prostredia, kde pracuje doteraz.

V priebehu 25-ročného pôsobenia na fakulte treba vysoko hodnotiť jeho pedagogickú prácu, ktorá spočíva v prednáškovej činnosti (Fytocenologické mapovanie, Biológia lesných drevín, Ekológia rastlín), vo vedení seminárov, terénnych cvičení, diplomových a rigorózných prác. Podieľal sa na výchove mnohých absolventov, ktorí si cenili jeho zodpovedný prístup k práci a kvalitu prednášok.

Popri náročnej pedagogickej práci sa zapája aj do práce vedecko-výskumnej. Bol a je spoluriešiteľom viacerých čiastkových úloh ŠPZV. Predmetom jeho záujmu sú najmä lesné, ale aj lúčne a pasienkové spoločenstvá pohorí stredného Slovenska (Slovenské rudohorie, Slovenské stredohorie, Slovenský kras a v poslednom období Nízke Tatry). Výsledky svojej vedeckej práce prezentoval v štyroch desiatkach pôvodných vedeckých prác a v desiatkach populárno-vedeckých článkoch. Je členom kolektívu pre výber lokalít hydroenergetických diel na Slovensku.

Do ďalších rokov prajeme nášmu Daňovi v mene spolupracovníkov, študentov a celej botanickej spoločnosti veľa zdravia, úspechov v pedagogickej i vedeckej práci a veľa životného optimizmu.

Z. Dúbravcová

Doc. Ing. Antonín PŘÍHODA sedemdesiatnikom

Osobnosť doc. Ing. Antonína PŘÍHODU dobre pozná široká československá fytopatologická a mykologická obec. Popredný odborník a pedagóg v uvedených vedných oblastiach sa v dobrom zdraví a duševnej pohode dožíva 2. novembra 1989 sedemdesiatich rokov.

Jubilant sa narodil v Prahe v rodine poštovného úradníka. V rodnom meste absolvoval obecnú školu a reálne gymnázium, na ktorom r. 1938 maturoval. Jeho pôvodný záujem bol nasmerovaný na pedagogickú profesiu v oblasti prírodných vied. Svoje rozhodnutie zmenil a pokračoval v štúdiu lesného inžinierstva na ČVUT v Prahe. Vojnové roky prerušili jeho štúdiá, pokračoval v nich v povojnovom období a ukončil v r. 1946 štátnou skúškou. Po úspešnom absolutoriu začínal ako asistent v Ústave poľnohospodárskej a lesníckej fytopatológie Vysokej školy poľnohospodárskeho a lesníckeho inžinierstva ČVUT v Prahe. V r. 1960 bol menovaný docentom pre lesnícku fytopatológiu. Po reorganizácii a zrušení lesníckej fakulty prešiel na VŠZ v Prahe a v posledných rokoch prednášal aj na Inštitúte tropického a subtropického poľnohospodárstva.

Okrem pedagogickej práce, počas ktorej vychoval celý rad odborníkov, dosiahol jubilant významných úspechov aj vo vedeckej oblasti. Zaoberal sa hlavne problémami v lesníckej fytopatológii. Študoval vyššie huby vo vzťahu k rastlinným spoločenstvám karpatskej oblasti a v českých zemiach. Venoval sa využívaniu húb pri kompostovaní odpadovej kôry ihličnatých drevín, tracheomykózam drevín, vplyvu cestnej dopravy na zdravotný stav drevín, vzťahom medzi hubami a hmyzom, hubami a lesom v prirodzených a umelých formáciách, ako aj otázkam ochrany prírody a životného prostredia. Záslužná je jeho poradenská činnosť zameraná na pomoc lesníckej praxi najmä v oblasti zamedzovania strát pri pestovaní bukových semenáčov, borovicových sadeníc a poškodzovania rastlín chemizáciou. Aktívne spolupracoval s radom rezortných a akademických ústavov. Bol pravidelným účastní-

kom početných konferencií a sympózií. Vo svojich vystúpeniach zhodnocoval problémy zo širokého aspektu a snažil sa objasňovať kauzalitu a zákonitosti jednotlivých javov z komplexného pohľadu. K tomu ho oprávňoval široký záber vedomostí o živej prírode.

Jeho popularizačná činnosť je veľmi bohatá. Spomeniem napríklad knižnú publikáciu Hubárov rok, preložená aj do slovenčiny. V nej veľmi pútavým spôsobom, miestami až poeticky správa čitateľa prírodou od jara do zimy. V knihe Liečivé rastliny všíma si poškodenia rastlín a drog hubami a fytoncídnych účinkov niektorých rastlín na huby.

Jubilantovu prácu ocenil Výskumný ústav lesného hospodárstva vo Zvolene pamätnou medailou a osvedčením za zásluhy o rozvoj a budovanie lesníckeho výskumu na Slovensku. Po odchode do dôchodku pracoval na výskumnej stanici menovaného ústavu v Banskej Štiavnici, s ktorou spolupracoval 33 rokov. Jeho vedecko-pedagogická činnosť bola zhodnotená v Českej mykológii (HERINK J. 1970, 24:12-20, LEONTOVIČ R. 1980, 34:224-227).

Jubilantovi v mene čs. fytopatológov a mykológov želám do ďalších rokov pevné zdravie, dobrú duševnú pohodu, veľa radosť a potešenia v súkromnom živote a nadšenie k ďalšej práci pre rozvoj našej fytopatológie a mykológie.

A. Janitor

Životné jubileum RNDr. Ing. Miloslava RYPÁKA, CSc.

Dňa 6. novembra 1989 sa dožíva významného životného jubilea RNDr. Ing. Miloslav RYPÁK, CSc., zástupca riaditeľa Arboreta Mlyňany - Ústavu dendrobiológie CBEV SAV.

RNDr. M. RYPÁK sa narodil v Oravskej Polhore, okres Dolný Kubín v robotníckej rodine. Vysokoškolské štúdium ukončil na Vysokej škole poľnohospodárskeho a lesníckeho inžinierstva v Košiciach a na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave v odbore biológia-chémia. Od jej ukončenia v r. 1969 pracuje nepretr-

žite v Arboréte Mlyňany. Na tomto pracovisku sa sformoval jeho vedecký profil a získal aj bohaté skúsenosti v organizácii a riadení vedecko-výskumnej činnosti. Po ukončení štúdiijného pobytu (1969) nastúpil na miesto odborného pracovníka a postupne sa stal vedúcim oddelenia fyziológie a genetiky drevín (1970), ktoré viedol až po vytvorenie samostatného oddelenia genetiky (1979). V rokoch 1979-1987 vykonával funkciu vedúceho oddelenia fyziológie drevín, kde pracuje až doteraz. Od r. 1970 vykonáva funkciu zástupcu riaditeľa. V r. 1977 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu.

Ťažiskom prác jubilanta je výskum štúdia fyziologickej úlohy vonkajších a vnútorných faktorov v procese dormancie semien. Z uvedenej oblasti publikoval samostatne, alebo v spoluautorstve 2 monografie a okolo 40 vedeckých príspevkov. Za aktívnu a úspešnú prácu obdržal čestné ocenenie Priekopník socialistickej práce.

Do ďalších rokov želáme jubilantovi veľa zdravia, úspechy vo vedeckej práci a v osobnom živote veľa životného optimizmu.

A. Kamenická

Životné jubileum PhDr. RNDr. Alžbety HASPELOVEJ-HORVATOVIČOVEJ, CSc.

V novembri sa dožíva významného životného jubilea PhDr. RNDr. Alžbeta HASPELOVÁ-HORVATOVIČOVÁ, CSc., nestorka štúdia listových pigmentov na Slovensku. Narodila sa 17.11.1919 v Bratislave. Po absolvovaní gymnázia v r. 1938 a diferenciálnych učiteľských skúškach učila na štátnej meštianskej škole prírodovedné odbory. V r. 1940-45 študovala na Filozofickej fakulte v Bratislave germánsku a klasickú filológiu. Po ukončení vysokoškolských štúdií pracovala vo Výskumnom ústave káblov a izolantov, kde založila prvé dokumentačné stredisko na Slovensku. V r. 1952-56 diaľkovo študovala na Prírodovedeckej fakulte UK biológiu a chémiu.

Po založení SAV prešla v r. 1954 pracovať do Laboratória rastlinnej biológie ako dokumentaristka. V r. 1957 nastúpila na vedeckú ašpirantúru, ktorú ukončila formou vedeckej rozpravy (1961). Kandidátsku dizertačnú prácu vypracovala na tému "Príspevok k fyziológii letálnych jedincov *Zea mays* s chlorofylovým defektom". Odvtedy sa nepretržite venovala štúdiu asimilačných pigmentov až do odchodu do dôchodku (1985). V tejto oblasti získala prioritné údaje, ktoré významne prispeli k poznaniu dynamiky zmien rastlinných pigmentov v priebehu ochorenia, pod vplyvom nepriaznivých biotických a abiotických faktorov. Najdôležitejším poznatkom, ktorý jubilantka získala počas svojej experimentálnej činnosti, je skutočnosť, že objasnila interakciu listových pigmentov s inými fyziologickými funkciami, t.j. vzťah medzi zmenami obsahu chlorofylov a obsahu vody v listoch, ako aj foriem zmien chlorofylov pri rôznych formách ich poškodenia. V oblasti karotenoidov (predovšetkým xantofylov) rozpracovala otázku funkcie oxidoredukčných zmien medzi violaxantínom a zeaxantínom v rámci respiračných a asimilačných procesov. Túto zmenu pozorovala nielen v rámci svetelných zmien, ale ako prvá zistila tieto zmeny aj ako funkciu respirácie, a to pri rôznych formách poškodenia rastliny. Nie menej je cenné jej objasnenie etiológie tzv. zelených ostrovov vznikajúcich v oblasti infekcie pletív napadnutých listov rastlín.

Jubilantka počas svojej vedeckej dráhy publikovala 106 prác, z toho 4 knižné monografie. Je autorkou a držiteľkou 4 autorských osvedčení.

Najmenej spomínanou, avšak najzáslužnejšou činnosťou jubilantky je metodický zácvič do štúdia rastlinných pigmentov pracovníkov z celého Slovenska, ale aj z Čiech a zahraničia, hlavne však zo ZSSR. Tak sa Dr. HASPELOVÁ-HORVATOVIČOVÁ stala zakladateľkou štúdia rastlinných pigmentov na Slovensku. Zároveň je veľkou zásluhou jubilantky vybudovanie knižnice a dokumentácie na botanických pracoviskách nášho ústavu, ktoré bolo vzorom aj pre ostatné pracoviská.

Pôvodné filozofické vzdelanie viedlo jubilantku k prekladateľskej práci. Ako registrovaná prekladateľka preložila doteraz 6 knižných titulov, doteraz má stálu prekladateľskú činnosť s vydavateľstvami a vedeckými inštitúciami (Acta Comeniana ap.).

V mene priateľov a spolupracovníkov, ale aj tých, ktorých zacvičila do tajov štúdia rastlinných pigmentov, želáme jubilantke do ďalších rokov pevné zdravie a životný optimizmus.

G. Vizárová

Životné jubileum Ing. Miliny KOČIOVEJ, CSc.

Absolventka Lesníckej fakulty Vysokiej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene, Ing. Milina KOČIOVÁ, CSC., sa dožíva 28. novembra 1989 svojich päťdesiatich rokov.

Narodila sa v úradníckej rodine vo Zvolene, kde absolvovala stredoškolské a vysokoškolské štúdium. Už počas vysokoškolského štúdia pracovala ako pomocná vedecká sila pod vedením doc. Dr. JAMRICHÁ, CSc..

Po absolvovaní štúdia nastúpila lesnícku prax ako pestovateľka na Lesnom závode v Slovenskej Ľupči. Neskôr sa stala vedúcou bibliografického oddelenia vtedajšej Štátnej vedeckej knižnice vo Zvolene. V r. 1968 prešla na Výskumný ústav lesného hospodárstva ako vedúca oddelenia biológie a šľachtenia lesných drevín. Tu obhájila kandidátsku prácu a publikovala celý rad významných prác z genetiky, šľachtenia lesných drevín a pestovania lesa. V r. 1980 ju povolali na Ministerstvo lesného a vodného hospodárstva do funkcie vedeckej odbornej referentky - špecialistky pre pestovateľskú činnosť. V novembri 1988 prevzala vedenie Výskumnej stanice VÚHL v Bratislave.

Míma, ako ju priatelia a známi volajú, je znalá problematiky lesníckej genetiky a šľachtenia lesných drevín. Celá jej činnosť, okrem vedeckej práce, je orientovaná na prácu v rozličných skupinách, komisiách, zboroch a radách. Z nich azda niektoré: poradný zbor pre TANAP, subkomisia ČSAZV pre lesníck-

ku genetiku a šľachtenie lesných drevín, predsedníctvo v subkomisii ČSAZV pre škôlkárstvo a zalesňovanie, rada Štátneho výskumného programu a pod. Podieľa sa aj na výchove mladých adeptov lesníckych vied, oponuje diplomové práce, KDP, záverečné správy a pod. na VÚLH, VŠLD, VŠZ, SAV a pod.

Našej Mime prajeme do ďalších rokov veľa pevného zdravia, mnoho elánu a zanietenia pri riešení náročných úloh lesného hospodárstva, stálu mladosť a radosť z vykonanej práce.

M. Manica

K Štěpánovej päťdesiatke

Práve na Silvestra, keď sa zamýšľame nad uplynulým rokom, bude mať RNDr. Š. HUSÁK, CSc. možnosť zhodnotiť svojich päťdesiat. Pri tejto príležitosti sa aj mne prichodí zmieriť s tým, že v poslednom čase sú päťdesiatnici "akýsi primladi". A preto sa mi zdá, že je vari zavčasu bilancovať. Keď však chcem rešpektovať pokyny redakčnej rady a dodržať pridelené riadky zisťujem, že pri Štěpánovej aktivite a mnohostrannosti by to bolo veľmi náročné, a tak radšej ostanem len pri všeobecnom prehľade.

Dr. HUSÁK je absolventom biológie na UJEP v Brne. Už diplomovku orientoval na močiarnu vegetáciu. Tomuto odboru zostal verný a dnes je známym hydrobotanikom doma i v zahraničí. Je autorom početných ekologických a geobotanických publikácií o vodnej a močiarnnej vegetácii južnej Moravy, južných a východných Čiech, Východoslovenskej a Podunajskej nížiny. Nezostal dlhý ani v oblasti taxonómie, o čom svedčí jeho spoluautorstvo na Flóre Slovenska a Květeně ČSR. Jubilant je neúnavným cestovateľom a na svojich zahraničných pobytoch sa snaží vždy pracovať - často v ťažkých terénnych podmienkach. Výsledkom je viacero zahraničných publikácií uverejnených v Anglicku, Indii, ZSSR, BĽR, PĽR. Je nemenej dobrým znalcom synantropnej flóry a vegetácie, zameral sa na rybníky, vodohospodárske objekty a obce južnej Moravy. Tiež v dendrológii prispel k riešeniu taxono-

mických problémov (Salix), publikoval viaceré floristické a popularizačné príspevky. Jeho vedecko-popularizačná činnosť zasluhuje zvlášť ocenenie, spomeňme len spoluautorstvo na knižných publikáciách v edícii Živou prírodou vydavateľstva Academie (Žijeme s květinou, Sukulenty ...). O mnohostrannej orientácii svedčí aj jeho aktivita vo výboroch "Orchidea klubu", "Klubu kaktusářů" v Brne. Ďalej je to bohatá prednášková činnosť na rôznych fórach, členstvo v redakčnej rade časopisu Život a i. Je aktívnym členom SBS SAV a ČSBS ČSAV. Snáď si len pripomeňme, že to bol on, čo sa svojím ideovým návrhom zaslúžil o realizáciu Holubyho medaily SBS. Jubilant pracuje na Botanickom ústave ČSAV v Třeboni a veľkou mierou sa podieľa aj na výskume rastlinstva Slovenska.

Nemala som v úmysle podať vyčerpávajúci prehľad doterajšej činnosti Dr. HUSÁKA, zvlášť keď dobre viem, že pri plných zásuvkách terénnych materiálov, mnohých plánoch a predsavzatiah ani jubilant ešte neuzavrel okruh svojich vedeckých ambícií.

Milý Štěpán, práve preto aj Tvoji slovenskí kolegovia a priatelia Ti zo srdca želajú doterajší pracovný elán, optimizmus, nezbytné zdravie a dobré rodinné zázemie.

H. Ořaheřová

Spomienka na RNDr. Martina Červenku

Dňa 18. januára 1989 uplynul rok od tragickej smrti RNDr. M. ČERVENKU. Navždy odišiel z našich radov dlhoročný člen Slovenskej botanickej spoločnosti, jeden z najstarších žijúcich slovenských botanikov, šľachetný človek, dobrý pedagóg, autor početných botanických publikácií.

Narodil sa 6. júla 1905 v prekrásnom prostredí Liptova, kde prežil aj svoje šťastné detstvo. Po absolutoriu v r. 1928 na Prírodovedeckej fakulte Karlovej univerzity v Prahe, na učiteľskej aprobácii prírodopis-zemepis, pôsobil dlhé roky ako

stredoškolský profesor a neskôr i riaditeľ na gymnáziách vo viacerých slovenských mestách. Za jeho mnohoročnú obetavú pedagogickú prácu ho vyznamenali aj Radom za hrdinstvo v práci.

Po druhej svetovej vojne pôsobil najprv ako učiteľ botaniky na Pedagogickej fakulte UK, neskôr na Vysokej pedagogickej škole v Bratislave. Po reorganizácii školstva ako odborný asistent na bývalej Katedre systematickej botaniky Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave, kde zotrval ako externý učiteľ až do r. 1976.

V tejto súvislosti chceme osobitne oceniť jeho nehynúce zásluhy ako autora početných titulov študijnej literatúry (učebné texty, skriptá, kľúče na určovanie rastlín, učebnice a iné študijné príručky). Bol tiež autorom alebo spoluautorom početných odborných a populárno-vedeckých botanických publikácií. Žiaľbohu, nedožil sa už vyjdenia slovenského prekladu rozsiahleho a našou botanickou verejnosťou očakávaného diela prof. RNDr. Jozefa DOSTÁLA: Veľký kľúč na určovanie rastlín Československa. Tejto práci venoval v posledných rokoch života skutočne všetky svoje sily i čas. Slovenská botanická spoločnosť oceníla jeho publikačnú činnosť a poctila ho v r. 1986 pamätnou Holubyho medailou. Obeťavo a dlhé roky pracoval aj v komisii pre slovenskú botanickú nomenklatúru a terminológiu pri SAV ako jej dlhoročný predseda.

RNDr. Martin ČERVENKA sa navždy a nezmazateľne zapísal do histórie slovenskej botaniky. Svojou obetavou prácou pre našu spoločnosť postavil si trvalý pomník, ktorý nenaštrbí ani zub času. Miesto po ňom zostalo prázdne, ale spomienka na neho je a zostane živá.

V. Peciar

Nedožitá deväťdesiatiny prof. J. M. NOVACKÉHO

11.11.1989 si pripomenieme nedožitú jubileum významného pedagóga, botanika, zakladateľa slovenského botanického názvo-

slovia, prof. RNDr. J. M. NOVACKÉHO.

Narodil sa v Tvrdošíne, študoval v Budapešti a v Prahe. Prednášal najprv ako stredoškolský profesor na viacerých miestach Slovenska a na Morave, od r. 1945 ako docent na Vysokej škole technickej v Bratislave. V r. 1946-1948 bol rektorom Vysokej školy poľnohospodárskeho a lesného inžinierstva v Košiciach, zároveň prednášal na Pedagogickej fakulte SU v Bratislave a od r. 1950 prešiel do Bratislavy a pôsobil ako profesor na Prírodovedeckej fakulte UK a zároveň riaditeľ Botanickej záhrady UK.

Popri bohatej pedagogickej činnosti nie menej aktívna bola jeho práca v odbore botaniky. Publikoval odborné i populárno-vedecké práce, písal a prekladal učebnice, udržiaval bohatú korešpondenciu s domácimi i zahraničnými botanikmi, organizoval botanický výskum na Slovensku. Jeho láska k prírode sa prejavila aj v ochranárskej činnosti; chrániť našu prírodu považoval za občiansku a vlasteneckú povinnosť.

Pre žiakov profesora NOVACKÉHO sú nezabudnuteľné jeho prednášky, exkurzie do prírody, pri ktorých ich zasväcoval do tajov sveta rastlín, prechádzky po botanickej záhrade, kde o každej rastline vedel rozprávať veľa zaujímavostí a tak sa nevymazateľne zapísal do vedomia svojich poslucháčov.

Zomrel 19.8.1956 na Sliachi. Jeho bývalí žiaci, kolegovia, široká botanická verejnosť s úctou a vďakou oceňujú jeho veľké zásluhy o rozvoj slovenskej botaniky. Česť jeho pamiatke.

T. Schwarzová

Informácie

Galéria búst popredných botanikov na Slovensku

Hlavný výbor Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV v snahe uctiť si dôstojne prácu popredných botanikov na Slovensku podal návrh vytvoriť v parku Arboréta Mlyňany galériu búst. Busty prvých štyroch REUSSA, HOLUBYHO, KMEĽA a TEXTORISOVEJ, ktorých charakteristiky Vám predkladáme, by mali byť odhalené pri príležitosti osláv 100. výročia založenia Arboréta v r. 1992. Realizácia celej akcie je závislá na finančnej podpore Literárneho fondu a Ministerstva kultúry SSR.

Gustáv REUSS

Narodil sa 4. januára 1818 v Revúcej. Tu navštevoval ľudovú a meštiansku školu. Humanitné štúdiá absolvoval na gymnáziách v Rožňave, Levoči a dokončil na evanjelickom lýceu v Bratislave. Potom sa zapísal na lekársku fakultu univerzity v Pešti a štúdium dokončil na univerzite vo Viedni, kde získal doktorát. Po niekoľkomesačnom pobyte v Revúcej r. 1844 sa stal mestským lekárom v maďarskom Miškovci, kde sa oženil. V období revolúcie 1848-1849, keď prepukla cholerová epidémia, spravoval tamojšiu vojenskú nemocnicu, nakazil sa epidémiou. R. 1851 s natrvalo podlomeným zdravím sa stal mestským lekárom v Revúcej, neskôr banským lekárom Rimavsko-muránskej spoločnosti. 12. januára 1861 zomrel.

G. REUSS je autorom prvej flóry Slovenska v jazyku kollárovskej staroslovenčiny, ktorá vyšla v r. 1853 pod názvom Května Slovenska. V úvode autor vytyčuje hranice skúmaného územia; začína Devínskou Kobylou, Malými a Bielymi Karpatami, pokračuje Tatrami a Beskydami až k prameňom Tisy, ďalej sleduje jej tok až k Tokaju, smeruje na Miškovec, Jáger, k pohoriu Matra, postupuje hore poriečím Dunaja a končí opäť na Devíne. Vlastná Května obsahuje viac ako dvetisíc rastlín a pokiaľ ide o počet

druhov odlišuje sa len málo od dnešných bežných flór. Okrem priekopníckeho úsilia G. REUSSA podať komplexný prehľad na našom území, čo sa mu podarilo v Květně Slovenska, má priekopnícky význam aj jeho úsilie vytvoriť slovenské botanické názvoslovie.

G. REUSS sa okrem botaniky venoval slovenským "starožitnostiam" a archeológii, regionálnej histórii a topografií rodného Gemera, etnografií a folkloristike a je aj autorom dvoch historických románov.

Na počesť G. REUSSA pomenoval jeho menom slovenský botanik J. Ľ. HOLUBY jeden druh ostružiny **Rubus Reusii** a český botanik Karel TOČL druh horca **Gentiana milefolium** L. var. **Reusii**.

Jozef Ľudovít HOLUBY

Narodil sa 25. marca 1836 v Lubine (okres Trenčín). Ľudovú školu vychodil v rodisku, gymnázium v Modre. V r. 1850-1855 navštevoval evanjelické lýceum v Bratislave, v r. 1855-1858 študoval na evanjelickom bohosloveckom učilišti v Bratislave, potom bol vychovávateľom. R. 1860 študoval na bohosloveckej fakulte vo Viedni. Po štúdiách bol kaplánom v Skalici. R. 1861 zvolili J. Ľ. HOLUBYHO za farára v Zemianskom Podhradí. Tu pôsobil do r. 1909. Potom sa usadil v Pezinku, kde ho navštevovali botanici z Budapešti, Viedne a z celého Československa. R. 1922 Prírodovedecká fakulta Karlovej univerzity promovala HOLUBYHO v Bratislave za čestného doktora prírodných vied. J. Ľ. HOLUBY bol zakladajúcim členom Matice slovenskej, prvým čestným členom Československej botanickej spoločnosti, členom Českej akadémie vied a umení, členom mnohých domácich a zahraničných vedeckých spolkov. Zomrel 15. júna 1923 v Pezinku.

Napriek HOLUBYHO všestrannej vedeckej činnosti bola ťažiskom jeho práce botanika. Zo svojich zberov založil tri veľké herbáre. Prvý predal asi r. 1883 do Budapešti, odkiaľ sa dostal do herbára univerzity v Kluži. Druhý daroval r. 1909 Slovenskému národnému múzeu v Martine, dnes je uložený v SNM v Bratislave.

ve. Tretí zanechal Botanickému ústavu Karlovej univerzity v Prahe. Okrem toho veľká zbierka machov je v Kluži.

Najdôležitejšou botanickou prácou HOLUBYHO je Flora des Trencsiner Komitates (1888). Pri mnohých rastlinách uvádza aj ľudové názvy a ich použitie. Dielo je vedeckým spracovaním výsledkov HOLUBYHO 25-ročnej botanickej činnosti v župe a zároveň kritickým zhodnotením výskumnej botanickej činnosti v tomto regióne od začiatku 19. storočia. J. Ľ. HOLUBY bol v Uhorsku prvým špecialistom na rod ostružín (**Rubus**). Opísal a uverejnil 35 druhov a nižších systematických jednotiek (i krížencov) tohoto rodu. Podrobnejšie študoval aj druhy rodov ruža (**Rosa**), mäta (**Mentha**), jastrabník (**Hieracium**), belolist (**Filago**) a černo hlávok (**Prunella**). HOLUBYHO práce zahŕňajú flóru Trenčianskej, Bratislavskej, Nitrianskej župy, ale aj Oravy a Turca.

Ako národopisec si vo svojich prácach všímal zvyky ľudu, hmotnú kultúru, ľudové výtvarné umenie a kroj, ľudové liečiteľstvo, čarodejníctvo, zvykoslovie, povesti, ľudové rozprávky, príslovia, porekadlá, detské riekanky, hry atď. V opise zvykov, mravov, materiálnej a duchovnej kultúry ľudu uplatňoval nielen aspekt prírodných podmienok, ale aj aspekty sociálne a triedne. Bol dobrým maliarom a kresliarom, opisy ľudového odevu, krojových častí a účesov dokumentoval akvarelnými a kresbami. Zapísal si aj ľudové piesne.

Nálezy starožitností, najmä v Bošáckej doline a v celej Trenčianskej oblasti, viedli J. Ľ. HOLUBYHO aj k archeológii. Zaujímali sa o históriu. V rukopise zanechal 10 rozsiahlych zväzkov z dejín evanjelickej cirkvi v Trenčianskej župe.

Niektorí významní európski botanici pomenovali podľa J. Ľ. HOLUBYHO viaceré druhy.

Andrej KMEĽ

Narodil sa 19. novembra 1841 v Bzenici (okr. Žiar nad Hronom). Gymnázium navštevoval v Banskej Štiavnici a Trnave, teológiu v Ostrihome. Ako kaplán pôsobil v Senohrade, ako farár

v Krnišove a Prenčdve. Od r. 1906 žil na odpočinku v Martine, kde 16. februára 1908 zomrel. Je pochovaný na Národnom cintoríne v Martine.

A. KMEŤ ako ľudovýchovný pracovník, organizátor slovenského národného života, publicista, zberateľ zaoberal sa botanikou, archeológiou a národopisom. Jemu sa pripisujú najväčšie zásluhy za polozenie základov modernej slovenskej vlastivedy, v ktorej mal pevné miesto aj prírodovedný výskum Slovenska. Ako botanik publikoval iba drobné články. Najväčšiu pozornosť venoval štúdiu druhov rodu ruža (*Rosa*) a hubám. R. 1892 uverejnil v Slovenských Pohľadoch článok "Floristom slovenským". Bola to informácia, rady a zároveň výzva k systematickému výskumu kveteny Slovenska a k zberu rastlín do celoslovenského herbára. V monografických prácach Veleba Sitna (1893) a Sitno a čo z neho vidieť (1901) venoval veľkú pozornosť aj prírodným pomerom. A. KMEŤ bol od vzniku Muzeálnej slovenskej spoločnosti r. 1893 až do svojej smrti jej predsedom. Svoje zbery od začiatku pripravoval ako dar pre Slovenské národné múzeum, mnohé s týmto cieľom kupoval za značné sumy z vlastných prostriedkov. Herbár A. KMEŤA predstavuje korunu jeho vedeckého diela. Obsahuje 72 tisíc exemplárov rastlín a dnes je uložený v Slovenskom národnom múzeu v Bratislave. Domáci a zahraniční botanici na počesť A. KMEŤA pomenovali jeho menom asi 25 rastlín.

Izabela TEXTORISOVÁ

Narodila sa 16. marca 1866 v Ratkovej (okr. Rimavská Sobota). Do ľudovej školy začala chodiť v rodisku, potom v Jelšave, Slovenskom Pravne a Belej pri Martine. Ďalej sa vzdelávala iba ako samouk. Absolvovala poštársku skúšku. Od r. 1885 pracovala na pošte vo Švermove, neskôr v Blatnici. Vo voľnom čase chodila do prírody, usilovne zbierala rastliny a študovala flóru Turca. 12. septembra 1949 zomrela v Krupine, kde ju aj pochovali. R. 1961 telesné pozostatky I. TEXTORISOVEJ exhumovali a previezli ich na Národný cintorín do Martina.

R. 1913 vyšiel tlačou v maďarčine príspevok I. TEXTORISOVEJ Floristické údaje z Turčianskej stolice. Uvádza tu viac ako sto druhov rastlín, najmä z okolia Blatnice, ktoré dovtedy odtiaľ neboli publikované. Neskôr zhrnula poznatky o flóre Turca v rozsiahlejšej práci, ktorá bola r. 1930 odmenená v súbehu Matice slovenskej. Práca však nebola publikovaná. Autorka za ňu dostala finančnú odmenu a pochvalné uznanie. I. TEXTORISOVÁ bola v osobnom styku s viacerými významnými prírodovedcami. Svoje herbárové položky vymieňala s botanikmi v Rakúsku, Nemecku, Švedsku a Holandsku. Meno I. TEXTORISOVEJ sa natrvalo zapísalo do botanickej nomenklatúry r. 1893, keď na vrchu Tlstá objavila zaujímavý bodliak, ktorý poslala na určenie maďarskému botanikovi Antalovi MARGITAIMU, ktorý zistil, že tento druh je doteraz neznámy a exemplár pomenoval podľa objaviteľky - bodliak Textorisovej (*Carduus Textorisianus* Marg.). Jej herbár je uložený na Katedre botaniky, geobotaniky a pedológie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

I. TEXTORISOVÁ bola aj literárne činná. V článku Dopisy (1886) je hlavným motívom priateľstvo medzi Slovákmi a Čechmi, ktorých spájajú spoločné tradície, spoločná minulosť a podobné osudy. V poviedke Zásvit (1893) poukazuje na morálne ľudské dôsledky maďarizácie.

Vypracoval I. Hrabovec
z poverenia HV SBS

Populačná biológia rastlín - nová pracovná skupina Slovenskej botanickej spoločnosti

- Cieľom pracovnej skupiny populačnej biológie rastlín je:
- združovať záujemcov o štúdium rastlinných populácií z rozličných botanických disciplín (demografia, ekológia, fyziológia, genetika, geobotanika, systematika)
  - organizovať a rozvíjať výskum rastlinných populácií na Slovensku
  - zabezpečovať transfer poznatkov svetovej vedy o populáciách

- rastlín
- udržiavať kontakt s Medzinárodnou spoločnosťou pre rastlin-
ných populačných biológov (ISPB).
  - Formy práce PS PBR budú najmä prednášky, semináre, inštruk-
táže a spoločný výskum v rámci výskumnej činnosti spoločnosti
i úloh štátneho plánu základného výskumu.
  - Doposiaľ odznali dve prednášky:
    1. Ciele, metódy a aktuálne problémy populačnej biológie rast-
lín so zreteľom na slovenské populácie (P. Eliáš, 25.11.
1987).
    2. Regulačné mechanizmy v rastlinných populáciách (na príklade
cenopopulácií *Impatiens noli-tangere* a *I. parviflora*)
(P. Eliáš, 30.3.1988).

Hlavný výbor SBS pri vytváraní novej pracovnej skupiny zo-
hľadnil tie skutočnosti, že populácie rastlín neboli doteraz
u nás predmetom sústreďeného výskumu a že sme včas nezachytili
nový trend vo výskume rastlinstva. HV SBS predpokladá, že PS
PBR prispeje k rozvoju štúdia populácií rastlín na Slovensku.

Výskum rastlinných populácií má svoje praktické aspekty
- prispieva k poznaniu biológie druhov a prináša poznatky ne-
vyhnutné pre účinnú ochranu resp. záchranu fytozoocepu i pre
reguláciu početnosti populácií burín v agrofytocenózach a pod.

Záujemcovia o prácu v tejto novej pracovnej skupine SBS sa
môžu prihlásiť na adresu HV SBS pri SAV, alebo priamo na adrese
P. Eliáš, ÚBE CBEV SAV, Dúbravská 14, 814 34 Bratislava. Hoci
má skupina interdisciplinárny charakter, bude pracovať v rámci
systematicko-geobotanickej sekcie.

P. Eliáš

Vyučovanie biológie na gymnáziu

Biológia na gymnáziu patrí medzi povinné všeobecno-vzdelá-
vacie predmety a v učebnom pláne je zaradená v 2.-4. ročníku po
troch vyučovacích hodinách týždenne. V zmysle dokumentu "Ďalší

rozvoj východno-vzdelávacej sústavy" bola vypracovaná nová koncepcia, ktorá sa kvalitatívne odlišuje od predchádzajúcej. Došlo v nej k posunu biologického učiva smerom k učivu všeobecnej povahy. Posilnil a prehĺbil sa zovšeobecňujúci integračný zreteľ, ktorý viedol k novému proporcionálnemu zastúpeniu jednotlivých biologických disciplín. Dominuje tu všeobecná biológia, cytológia, fyziológia živých sústav, biológia človeka, genetika a ekológia. Celé učivo vyúsťuje do filozofických záverov.

Botanika je do obsahu učiva novej koncepcie rozvrhnutá do viacerých tematických celkov (ďalej len t. c.). V 2. ročníku tvorí súčasť t. c. "Prehľad prirodzeného systému živej prírody". Len v prehľade sú tu zahrnuté poznatky zo systematickej botaniky. Fyziológia rastlín je súčasťou t. c. "Životné funkcie na úrovni mnohobunkových živočíchov a človeka" v 3. ročníku a bezprostredne nadväzuje na predchádzajúce učivo t. c. "Životné funkcie na úrovni bunky". V 4. ročníku je zaradený obsiahly tematický celok "Základy ekológie", v ktorom sa v ekologických súvislostiach rozširujú, prehlbujú a integrujú poznatky, ktoré žiaci nadobudli v predchádzajúcom učive.

Ako vidno, botanické poznatky si žiaci neosvojujú jednorázovo, ale v každom ročníku a v stále iných súvislostiach. Experimentálne overovanie tohoto modelu na školách ukázalo, že práve tieto vzťahy sú prvoradým problémom, ktoré sa na školách ťažko realizujú. U učiteľov pretrvávajú hlboko zakorenené konvencie spojené s tradičným vyučovaním, v ktorom sa hlavný dôraz kládol na vymenovanie a triedenie faktov. Nedostatky podobného rázu sa prejavili aj u autorov učebníc. Mnohí z nich bez vymedzenia vzťahov preplnili učebné texty faktami a nenašli optimálnu mieru v ich zastúpení.

V ďalšej fáze zdokonaľovania novej koncepcie biologického učiva bude nevyhnutné znova prehodnotiť výber a štruktúru obsahu a prispôbiť ju rozumovej vyspelosti žiakov.

Pri tejto práci sa nezaobídeme bez spolupráce botanikov. Privítame preto každého, kto by sa chcel na práci podieľať a mal záujem vylepšiť vyučovanie biológie na našich školách do

takej miery, aby zodpovedalo súčasným a perspektívnym tendenciám botanickej vedy.

M. Lenochová

Výzva

V dôsledku prudkého rozvoja biologických disciplín pociťujeme všetci deficit správnej interpretácie rôznych termínov. Predsedníctvo Hlavného výboru Slovenskej botanickej spoločnosti v snahe pomôcť vyplniť spomínanú medzeru, vyzýva členov SBS k práci v terminologickej komisii. K pokrytiu rôznorodosti výskumu navrhuje založiť pracovné terminologické skupiny v rámci príslušných sekcií.

K. Goliášová

Oznam

Slovenská technická knižnica, odbor informačný a bibliografický, Gottwaldovo nám. 19, 812 23 Bratislava, vyhotovuje na základe požiadaviek záujemcov automatizované retrospektívne rešerše z informačných súborov - báz dát, ktoré sú sústredené v databázovom centre v ÚVTEI-ÚTZ v Prahe. Uvedené rešerše sa spracovávajú v dialógovom režime prostredníctvom terminálového pracoviska S1TK. Ďalšie podrobnosti a informácie môžete získať u príslušných pracovníkov S1TK na uvedenej adrese.

Redakcia

Dodatok k pokynom pre publikovanie

Žiadame autorov o d ô s l e d n é uvádzanie latinských názvov a mien autorov podľa citovanej literatúry. Pri vymenovaní viacerých druhov tieto usporiadajte podľa abecedy. V prípade nedodržania pokynov budú príspevky vrátené.

Redakcia

BULLETIN Slovenskej botanickej spoločnosti

Vydáva Slovenská botanická spoločnosť pri SAV - Bratislava

Vychádza raz alebo dva razy ročne

Zodpovedný redaktor: RNDr. Mária Z a l i b e r o v á , CSc.

Radakčná rada: RNDr. Tibor B a r a n e c , CSc., RNDr. Korné-
lia G o l i á š o v á , CSc., RNDr. František
H i n d á k , DrSc., RNDr. Ivan J a r o l í -
m e k , CSc., RNDr. Elena M a s a r o v i č o
v á , CSc.

Grafický návrh obálky: Katarína C i g á n o v á

Redakcia a distribúcia: 814 34 Bratislava, Sienkiewiczova 1,
telefón 562 71-6, klapka 265

Tlač: Malotirážne stredisko VEDA SAV

Ročník: 11

Číslo 1/1989

84 strán - náklad 600 výtlačkov

Neprešlo jazykovou úpravou

N e p r e d a j n é - len pre vlastnú potrebu.

